ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Β'. | ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1882 | ΑΡΙΘ. 9

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.— Εὐθύναι πλειοψηφίας — Δημητρίου Ῥοδοκανάκιδος: Βιογραφίαι λογίων Ἰουστινιανῶν ἐν Χίῳ γεννηθέντων 1348—1819. Φραγκίσκος Κάμπης Ἰουστινιάνης.— Ὁ Φάουστ [τοῦ ἑκτὸς τραγῳδίας τραγῳδοποιοῦντος Gœthe. — Ἰουλίου Σίμωνος: Ὁ μικρὸς πολίτης.— Ἱστορία τοῦ περιφήμου μύθου περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σαρδαναπάλου, διορθωμένη τῇ βοηθείᾳ τῶν σφηνοειδῶν ἐπιγραφῶν. — Ποικίλα. — Σκέψεις Ἐρνέστου Λουθάρδου. — Βιβλιογραφικὸν δελτίον·

ΕΥΘΥΝΑΙ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ

Κατὰ τὰς πρώτας τῆς Βουλῆς ἐργασίας πρὸς καταρτισμὸν τοῦ σώματος πλειοψηφία ἰσχυροτάτη, ἀρνουμένη τὴν ἐμπιστοσύνην της εἰς τὸ τότε διοικοῦν ὑπουργεῖον καὶ ὑποδεικνύουσα εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν νέα πρόσωπα, ἀνέτρεπε συγχρόνως σύστημα καὶ ἀντικαθίστα αὐτὸ διὰ νέου, οὗτινος μέχρι τῆς χθὲς ἐγνωρίζομεν μόνον τὰς περὶ βελτιώσεως τῶν κοινῶν ἐπαγγελίας του, ἃς καὶ ἠσπαζόμεθα διατυπουμένας ἐν φλογεροῖς ἄρθροις τῶν δημοσιογραφικῶν του ὀργάνων, ἀνεμένομεν δὲ καὶ ἤδη μετὰ χαρᾶς δεχόμεθα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδωμεν καὶ τοὺς ἐπαγγελομένους ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἐπαγγελθέντων.

Ἡ χαρὰ ὅμως αὕτη οὐδόλως ἐμποδίζει ἡμᾶς νὰ στρέψωμεν, μὴ κωλυομένους ὑπὸ διαταγῆς θεϊκῆς, ὡς ἄλλαι γυναῖκες τοῦ Λὼτ περίεργοι, ὄμμα περιδεὲς πρὸς τὸ καταπίπτον ὀλέθριον σύστημα, ζητοῦντες ἐν τῷ παρόντι οὐ μόνον τὴν ἀσφάλειαν κατ' ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως τὴν τελείαν καταστροφήν του.

Ἡ ἐλαχίστη ἀναβολὴ ἐμβάλλει ἡμῖν ἀνησυχίας, τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ζωῆς τοῦ παρελθόντος γεννᾷ ἐν ἡμῖν φόβους, διότι γνωρίζομεν ἐκεῖνο τόσῳ ἐπιτήδειον νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς, διπλᾶς τὰς ἀπολεσθείσας δυνάμεις, ὥστε ἠθέλομεν εὐχηθῆ μετὰ τῆς καταψηφίσεως αὐτοῦ νὰ ἐψηφίζετο συγχρόνως καὶ πρότασις περὶ παραπομπῆς εἰς δίκην.

Μόνος ὁ ἐπίσημος στιγματισμὸς ἠδύνατο ἄλλοτε νὰ προφυλάξῃ τοὺς τιμίους ἀπὸ τῶν σχέσεων τῶν πελατῶν τοῦ κυρίου εἰσαγγελέως. Σήμερον ἡ δικαιοσύνη ὑπὸ φιλανθρώπων μᾶλλον αἰσθημάτων κινουμένη ἐπέτρεψε τῷ κυρίῳ εἰσαγγελεῖ νὰ ζητῇ διπλώματα διὰ τοὺς πελάτας του, ἐφ' ὧν ἀντὶ ἐπὶ τῶν μετώπων των ἀποθέτει τὸν τύπον τῆς σφραγίδος του.

Τοιοῦτόν τι δίπλωμα ἀπαιτοῦμεν, εἰσαγγελεῖς τῆς κοινῆς γνώμης νὰ ζητήσητε παρ' εἰδικοῦ δικαστηρίου διὰ τοὺς πελάτας, οὓς εἰδικῶς ὑμῖν παρέπεμψεν ὁ νόμος. Καὶ τίνα πρᾶξιν ἀξίαν διπλώματος δὲν διεπράξαντο οἱ πελάται σας; Μὴ δὲν κατεχράσθησαν τῆς ἐμπιστοσύνης σας; μὴ δὲν ἀντεποιήσαντο τῆς ἐξουσίας σας; μὴ δὲν κατεσπατάλησαν τὸν δημόσιον πλοῦτον, ὃν τοῖς ἐνεπιστεύθητε ἐφ' ᾧ οὐκ ἔδει;

Ἔτι καὶ ἐπὶ τοῖς ψεύδεσιν, ἅτινα διὰ τοῦ στόματος τοῦ βασιλέως ἐν τῷ βασιλικῷ λόγῳ εἶπον ὑμῖν, εἶνε καταδιωκτέοι, τουλάχιστον στιγματιστέοι ἐν τῇ ἀπαντήσει σας.

Καὶ τοῦτο δὲ καὶ τὰ πρῶτα ὀφείλετε νὰ πράξητε ἄνευ ἀναβολῆς, ἣν ὁ ἔνοχος θὰ ἐξηγήσῃ ἀδυναμίαν καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες ἡμεῖς οἱ ἐννοοῦντες τὴν βελτίωσιν ἐν τῇ καταδίκῃ τῶν ἐνό-

χων καὶ οὐχὶ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις τῶν ἐχόντων τὰς βελτίστας τῶν διαθέσεων, ἀλλ' ἕνεκα ὀλεθρίας πρὸς τὸν ἔνοχον ἀδυναμίας μηδεμίαν δυναμένους τῶν ἐπαγγελιῶν των νὰ ἐκτελέσωσι· ὠθοῦντας δ' ἡμᾶς νὰ συναντηθῶμεν μετὰ τοῦ ἐνόχου, ὅπως μετ' αὐτοῦ, φράττοντες διὰ τῶν χειρῶν, ἐξ αἰσχύνης διὰ τὴν συνοδίαν, τὸ πρόσωπον, ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀσθενεῖς χαρακτῆρας: διατὶ μέμφονται τοῦ ἔθνους ἐπὶ ἀκηδεῖ ἀνοχῇ φαύλου συστήματος, ὅταν, αὐτὸ ἐμπιστευθὲν αὐτοῖς τηλικαύτην δύναμιν καὶ δοὺν αὐτοῖς ρητὴν ἐντολὴν τελείας τοῦ παρελθόντος καταστροφῆς βλέπει αὐτοὺς ὑποχωροῦντας πρώτους;

Ἂς γνωρίσῃ ἡ πλειοψηφία, ὅτι ὅσῳ ἰσχυροτέρα εἶνε, τόσῳ μείζονας φέρει ἀπέναντι τοῦ Ἔθνους εὐθύνας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπαγγελθέντων, ἥτις ἐπιτυγχάνεται οὐχὶ διὰ τῆς ἀλλαγῆς τῶν ὀργάνων, ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς ἐξοντώσεως τοῦ συστήματος. Σ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΙΔΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΛΟΓΙΩΝ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΩΝ ΕΝ ΧΙΩι ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΩΝ

1348—1819

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΚΑΜΠΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗΣ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθμὸν 6.)

**Διοικητὴς ὢν ὁ Φραγκῖσκος τῆς Μαόνας κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, προσεκάλεσε τοὺς μετόχους εἰς ἔκτακτον συνέλευσιν, καὶ ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὴν μεταξὺ Σίμωνος Βιγνιόζη καὶ τῆς Γενούης[1] σύμβασιν τῆς 26 Φεβρουαρίου 1347, δι' ἧς ἐλύοντο οἱ Μαονεῖς τῆς πρὸς αὐτὴν ὑποτελείας των, καθ' ἣν στιγμὴν ἤθελε τεθῇ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν ξένου μονάρχου καὶ κατελύετο τὸ τότε ἰσχύον ἐν αὐτῇ πολίτευμα, προέτεινε νὰ μὴν ἀναγνωρίσωσι τὴν ἐπὶ τῆς Χίου κυριαρχίαν τοῦ φρενοβλαβοῦς Καρόλου Στ'., ἀλλὰ νὰ κηρύξωσιν αὐτὴν ἀνεξάρτητον. Καὶ τότε μὲν οἱ Μαονεῖς φοβηθέντες τὰ ἐπακόλουθα τῆς τοιαύτης πράξεως, ἀπέρριψαν παμψηφεὶ τὴν πρότασιν τοῦ ἡμετέρου Φραγκίσκου ὅστις μετ' ἀγανακτήσεως καὶ δυσθυμίας παραιτηθεὶς τῆς ἀρχοντίας κατέλιπε τὴν νῆσον. Ὅτε δὲ μετὰ ἑβδομάδας ἀφίκετο ἐκεῖ ὁ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Γενούης Βαλεράν δὲ Λουξεμβοὺργ ἀποσταλεὶς ποτεστάτος καὶ οἱ διὰ τὴν φρούρησιν τῆς Χίου μετὰ τοῦ φρουράρχου ἐλθόντες χίλιοι[1] γάλλοι στρατιῶται ὑπεδέξαντο αὐτοὺς λαμπρότατα καὶ ἀνευφημοῦντος τοῦ ὄχλου ὡδήγησαν εἰς τὸ φρούριον. Μετὰ δωδεκαετίαν ὅμως ὅτε ὁ ζυγός, τοῦ ἐν ὀνόματι Καρόλου τοῦ Στ'. ἀπὸ τοῦ 1401 ἔτους δεσποτικῶς ἅπασαν τὴν Γενουηνσίαν δημοκρατίαν κυβερνῶντος περιωνύμου στρατάρχου δὲ Μπουσικὼ[2] κατέστη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Χίῳ ἀφόρητος, ἀπεφάσισαν οἱ Μαονεῖς ν' ἀποσείσωσιν αὐτόν· διὸ προσκαλέσαντες τὸν ἐν Νάξῳ ἐξόριστον Φραγκίσκον, οὗ ἀμέσως ἐλθόντος προσεκάλεσαν τὴν πρωΐαν τῆς 21 Δεκεμβρίου τοῦ 1408 τὸν λαὸν εἰς τὰ ὅπλα, καὶ διώξαντες ἐκ τῆς νήσου τόν τε ἐξουσιαστήν, τὸν φρούραρχον καὶ πάντας τοὺς ἐκ Γενούης ὑπαλλήλους ἔθραυσαν τὰ γαλλικὰ ἐθνόσημα, ἀνεπέτασσαν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου πύργου τοῦ φρουρίου τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου[3] καὶ τὴν τοῦ οἴκου τῶν Ἰουστινιανῶν, αἵτινες ὁμοῦ ἀνέκαθεν ἀπανταχοῦ τῆς Χίου ἐκυμάτιζον, ἐκήρυξαν διὰ τοῦ σοφοῦ ἱεράρχου Θωμᾶ Παλλαβιτσίνη[1] ἐν τῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Πέτρου τιμωμένῳ μητροπολιτικῷ ναῷ[2] τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νήσου, καὶ παμψηφεὶ τὸ μέγα τῆς Μαόνας συμβούλιον ἐκτάκτως συγκληθὲν εἰς συνέλευσιν ἐξέλεξε τὸν Φραγκίσκον, ὕπατον τῆς Χίου κυβερνήτην, τοῦ λαοῦ ζητωκραυγοῦντος ὑπὲρ τοῦ προστάτου τῆς Γενούης ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ οἴκου τῶν Ἰουστινιανῶν.

Ἀναλαβὼν ὁ Φραγκῖσκος τὴν κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων, καὶ πεπεισμένος ὅτι ὁ στρατάρχης Μπουσικὼ δὲν ἤθελεν ἀφήσει ἀτιμωρήτους τοὺς ἐπαναστατήσαντας Χίους, διέταξεν ἔκτακτον γενικὴν συνεισφορὰν δεκαπεντακισχιλίων δουκάτων, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς πολεμικὰς προπαρασκευάς, ἔπεμψε πρεσβείας εἰς τὴν Ἐνετίαν, εἰς τὸν δοῦκα τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ εἰς τοὺς αὐθέντας τῆς Λέσβου, Ἄνδρου καὶ Σερίφου ζητῶν χρηματικὴν καὶ στρατιωτικὴν συνδρομήν, καὶ δραστηρίως ἤρξατο παρασκευάζων τὴν νῆσον πρὸς ἄμυναν.[1] Καὶ ὄντως οἱ φόβοι τοῦ Φραγκίσκου δὲν ἦσαν μάταιοι, διότι πρὶν ἢ παρέλθωσιν ἓξ μῆνες καὶ πρὶν ἢ φθάσωσιν αἱ αἰτηθεῖσαι ἐπικουρίαι ὁ γενουάτης ναύαρχος Κορράδος Δώριας, ἐφάνη πρὸ τοῦ λιμένος μετ' ἰσχυροῦ στόλου καὶ ἀξιομάχου στρατοῦ, πρὸς ἐξάρτυσιν καὶ ἐξόπλισιν τῶν ὁποίων ἐδαπανήθησαν τεσσαράκοντα χιλιάδες ὑπέρπυρα[2] καὶ τῇ 18 Ἰουνίου 1409 ἤρξατο προσβάλλων διὰ πυρίνων σφαιρῶν πανταχόθεν τὸ φρούριον,[3] τὸ ὁποῖον καὶ παρεδόθη διὰ συνθήκης, μετὰ δωδεκαήμερον αἱματηρὸν ἀγῶνα[4]. Καθυποτάξας ἐκ

---

1) Βλαστοῦ, Χιακά, τόμ. Β', σ. 34.

2) Godefroy, Histoire de Jean Le Maingre, Sire de Boucicaut, Paris, 1620, Μέρ. Α', Κεφ. 16, Foglietta, Della republica di Genova, Roma, 1559, εἰς φυλ. σελ. 29, Serra, Τόμ. Γ', σελ. 59—80, Vincens, Histoire de Gènes, Τόμ. Β', 112—150, Lebeau, Bas Empire, Τόμ. XXI, σελ. 29—39, Daru, République de Venise, Βιβλ. XI, § 11—17.

3) Ἡ λευκὴ αὕτη σημαία, ἐν ᾗ εἰκονίζετο ὁ μεγαλομάρτυς Γεώργιος ἐν τῷ κέντρῳ ἐρυθροῦ σταυροῦ, διατέμνοντος αὐτὴν εἰς 4 ἴσα τμήματα, ὡς ἀπαραλλάκτως εἰκονίζεται ἐπὶ τῶν ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου δοθεισῶν κυανολεύκων στρατιωτικῶν σημαιῶν εἰς τὰ τάγματα τοῦ πεζικοῦ, ἡ λευκὴ αὕτη σημαία, ἡ τοσοῦτον σφιγκτὰ συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς Χίου κατὰ τὴν γενουατικὴν κυριαρχίαν, ἐνεχειρίσθη μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ παρατάξεως ἐν τῇ εὐρείᾳ πλατείᾳ τῇ παρὰ τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ἐν Γενούῃ, ὑπὸ τοῦ δόγη Ἰωάννου δὲ Μούρτα κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς 22 Ἰανουαρίου 1346, εἰς τὸν ναύαρχον Σίμωνα Βιγνιόζην, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἐκπλεύσῃ κατὰ τῶν ἐν Μονάκκῳ καὶ Ῥοκκαβρούνᾳ εὑρισκομένων ἀνταρτῶν Γενουατῶν. Ὅτε δὲ μετὰ ὀκτὼ μῆνας ὁ Βιγνιόζης κατὰ κράτος νικήσας τὸν ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου Ε' Παλαιολόγου, τὴν Χίον διοικοῦντα Ἰωάννην Κυβόν, ἐγένετο κυρίαρχος αὐτῆς, ἀντικατέστησε διὰ τῆς σημαίας ταύτης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὴν πορφυροκίτρινον ἀετοφόρον Βυζαντινὴν, ἥτις ἐκυμάτιζεν ἐπὶ τοῦ ἀκροπυργίου τοῦ κυριευθέντος φρουρίου. Ἡ Μαόνα εἶχεν ἀγγαρεύσει τοὺς ἐν Χίῳ διαμένοντας Ἰουδαίους νὰ δίδωσιν αὐτῇ κατ' ἔτος μίαν τοιαύτην τοῦ Ἁγ. Γεωργίου σημαίαν, τὴν ὁποίαν ὤφειλον νὰ ἱστῶσι τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγεννῶν, παρὰ τὴν στήλην τὴν καλουμένην τῆς δικαιοσύνης, ἥτις ἦτο πρὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ καλουμένου Δικαιοτάτου (Promis, Zecca di Scio, σελ. 13, 26, Serra, τόμ. Β', σελ. 320, Henry Leo, τόμ. Β', σ. 756, Lambros, σ. 12, Βλαστός, τόμ. Β', σελ. 48, Hopf, σελ. 314, 333, 337, 339).

1) Michele Giustiniani, La Scio sacra del rito Latino descritta, Avellino, 1658, εἰς 4ον, σελ. 39, Michaelis Le Quien, Oriens christianus, Parisiis, 1740, εἰς φυλ., τόμ. Γ', σελ. 1064, Ferdinandi Ughelli, Monument. Τόμ. XL. (Πολύτομοι χειρόγραφοι σημειώσεις ἐρρανισθεῖσαι ἐκ διαφόρων πηγῶν, χρησιμεύσασαι τῷ Οὐγέλλῃ, ὡς ὕλη ὅτε συνέγραφε τὴν Italia Sacra, καὶ ἀποκείμεναι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Βαρβερίνῃ.)

2) Ἔκειτο ἐντὸς τοῦ φρουρίου καὶ ἐν αὐτῷ ἐθάπτοντο συνήθως ὅσοι τῶν ἐπιφανῶν Μαονέων ἤθελον. «In primus quidem, παραγγέλλει ὁ τοῦ ἡμετέρου Φραγκίσκου πατὴρ Γαβριὴλ ὁ Κάμπης, διὰ τῆς ὑπὸ χρονολογίαν 19 Ἰουνίου 1362 διαθήκης αὐτοῦ, si eum mori contigerit corpus suum elegit sepelliri in Ecclesia Maiori civitatis Chii, vocata Episcopatus.» Ὅτι δὲ, ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος ναός, ὁ κατὰ τὸ 1565 ὑπὸ τῶν Τούρκων μεταβληθεὶς εἰς μουσουλμανικὸν τέμενος ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὁ Ἰάκωβος Αὔγουστος Θουανὸς (Historia mei temporis, τόμ. Β', βιβλ. XXXIX, σελ. 370) καὶ ὁ Ἕρρικος Σπονδανὸς (Epitome annalium ecclesiasticorum Baronii, ἔτος 1566, ἀριθ. 8) καὶ ὁ Φερδινάνδος Οὐγέλλης (Italia sacra, τόμ. IX, σελ. 522) καὶ πλεῖστοι ἄλλοι σύγχρονοι χρονογράφοι μαρτυροῦσιν (Scio sacra, σελ. 19). Ἀπὸ τοῦ 1202 μέχρι τοῦ 1363 ἡ ἐν Χίῳ μητροπολιτικὴ τῶν Λατίνων ἐκκλησία ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου Abbate,—ἀπὸ τοῦ 1363 μέχρι τοῦ 1565 ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἢ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ὡς προερρέθη,—ἀπὸ τοῦ 1579 μέχρι τοῦ 1694, ἐπ' ὀνόματι τῆς Γεννήσεως τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης della Travena,—ἀπὸ τοῦ 1694 μέχρι τοῦ 1821 ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου di Bari,—ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου, ὅτε ἐγένετο ὁ φρικτὸς σεισμὸς ἐπ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

1) Hopf, Giustiniani, σελ. 319, Secreti (χειρόγρ. ἐν τῷ γενικῷ ἐν Ἐνετίᾳ ἀρχειοφυλακίῳ), Τόμ, Δ', φυλ. 12α.

2) Comperae capituli (ἐν τοῖς ἀρχείοις Ἁγίου Γεωργίου ἐν Γενούῃ) Τόμ. Η', φύλ. 350α—351α, 4906, Hopf, σελ. 319, 329.

3) Βλέπε τὸ ἀπεικόνισμα καὶ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ, ἐν τῷ βιβλίῳ, Dell acquisto e del ritiro de' Veneti dal' isola di Scio nel' anno MDCXCIV, libri tre, al Serenissimo Principe e Senato di Venezia, Norimberga, 1710, εἰς 4ον, σελ. 33—34, καὶ ἐν ταῖς περιηγήσεσιν εἰς Χίον τῶν Θεβενώτ, Δάπερ, Τουρνεφὼρτ, Ῥοζακίου καὶ πολλῶν ἄλλων. Ἐκτὸς τοῦ ἰσχυροτάτου τούτου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης φρουρίου, ἐν ᾧ ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου Χίος, καὶ διὰ τὴν τελείαν ἐξόπλισιν τῶν πύργων καὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ ὁποίου ἐχρειάζοντο δισχίλιοι μαχηταί, ὑπῆρχε καὶ ἕτερον τῶν Ἀπολύχνων καλούμενον. Τὸ φρούριον τοῦτο εἶχεν ἐγερθῆ τῷ 1440 πρὸ τοῦ μαστιχοχωρίου τῶν Ἀρμολίων ὑπὸ τοῦ τότε διοικητοῦ τῆς Μαόνας Νικολάου, πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ μνημονευθησομένου Ἀνδρεόλου Μπάνκα-Ἰουστινιάνη, τοῦ ἐκ πατρὸς θείου τοῦ περικλεοῦς τῆς Γενούης χρονογράφου Αὐγουστίνου, ἐπισκόπου Νεεβίου. Ὑπῆρχον ὡσαύτως καθ' ἅπασαν τὴν παραλίαν τῆς Χίου καὶ ἐπὶ τῶν μᾶλλον ἐπικαίρων αὐτῆς θέσεων, φανοὶ, πρόβολοι, φυλακεῖα, πυργίσκοι καὶ πύργοι, τῶν ὁποίων οἱ ὀχυρώτεροι ἦσαν οἱ τοῦ Ἁγίου Γάλακτος, τῆς Καλαμωτῆς, τῶν Καρδαμύλων, τῶν Μεστῶν, τῆς Λιθῆς, τῶν Λειβαδίων, τῶν Μελαινάκρων, τῆς Πυραμοῦντος, τοῦ Καταρράκτου, τῶν Παρπαριῶν, τοῦ Πυργίου, τῆς Πίτυος, τῆς Ἁγίας Ἑλένης, τοῦ Ἁγίου Ἰουλιανοῦ, τῆς Βολισσοῦ, τῶν Καρυῶν, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τῆς Πενθόδου, τῶν Νεωνήτων, τῆς Συκιάδος καὶ τῆς Σιδηροῦντος, ἅπαντες διοικούμενοι ὑπὸ φρουράρχων Μαονέων. (Thevenot, Voyage du Levant, σελ. 187—189, Hopf, Giustiniani, σ. 314, 322, 335), Piacenza, L' Egeo redivivo, Modena, 1688, εἰς 4ον, σ. 361, Βλαστὸς, τόμ. Β', σ. 40.

4) Georgii Stellae, Annales Genuenses (παρὰ Muratori, Rerum Italicarum scriptores, τόμ. ΙΖ', σελ. 1217—1220, Agostino Giustiniani, σελ. 1726, Folieta, σελ. 531, Petri Bizari, Senatus populique Genuensis res gestae, Antverpiae, 1579, εἰς φον, βιβλ. Α', σελ. 205—206, Canale, Β', σ. 351, De Muralt, Β', σ. 789, κτλ.

1) Cod. Giustinian., Τόμ. Α', φ. 5α—156, Β', φ. 1α—146, Cod. Belgioj., φ. 1α—176, Liberjurium Genuae B, φ. 327, 368, II, n. CXCIII, σ. 558—571, CCCXCVII, σ. 1498—1512, Pagano, σ. 271—285, Stella, II, σ. 325, Foglietta, Βιβλ. X, σ. 582, Hopf, σ. 316.

νέου ὁ Δώριας τὴν Χίον εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀνέλαβε πάραυτα χρέη ποτεστάτου, καὶ ἀναγκάσας τὸν Φραγκίσκον καὶ τοὺς συνεργοὺς τῆς ἐπαναστάσεως Ῥαφαὴλ Δομενίκου Γαριβάλδην, Ὀττοβουόνον Ἰωάννου Κάμπην καὶ Βαπτιστὴν Πέτρου Ὀλιβέριον νὰ παραδώσωσιν αὐτῷ ἀντὶ χρηματικῆς ἀμοιβῆς πληρωθησομένης ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας τὰς ἐν τῇ Μαόνᾳ μετοχάς των, ἐξώρισεν αὐτοὺς ἐκ τῆς νήσου. Ὁ Φραγκῖσκος ἀπῆλθε τότε εἰς Λέσβον, ἔνθα τυχὼν ἐγκαρδίου δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ αὐθέντου αὐτῆς Ἰακώβου Γαττελουσίου[1] ἔμεινεν ἐν τῷ ἐξοχικῷ αὐτοῦ ἀνακτόρῳ ἡσυχάζων καὶ συγγράφων ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας. Μαθὼν δὲ τὴν ἐκ τῆς Γενούης ἔξωσιν τῶν Γάλλων καὶ τὴν ἀναγόρευσιν Θεοδώρου Παλαιολόγου τοῦ Μομφερατικοῦ[2] ὡς προέδρου καὶ ἀρχηγοῦ τῆς δημοκρατίας, ἀπῆλθεν εἰς Χίον, καὶ ἐκεῖθεν συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν Μαονέων διηυθύνθη εἰς Γένουαν, ἵνα αἰτήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τῶν βιαίως ὑπὸ τοῦ Δώρια καταληφθεισῶν καὶ μηδέποτε ὑπὸ τῆς δημοκρατίας πληρωθεισῶν μετοχῶν ἐπὶ τῆς Χίου, αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἰουστινιανῶν, ἃς καὶ ἀνακτήσας τῇ **14** Ἰουνίου **1410**, ἐπανῆλθεν εἰς Χίον.[3]

(Ἀκολουθεῖ.)

1) Πρωτότοκος Φραγκίσκου Δομενίκου Γαττελουσίου καὶ Μαρίας, ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Ε' Παλαιολόγου, γεννηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1357, διαδεχθεὶς τὸν πατέρα τῷ 1401 ὡς δεύτερος δεσπότης τῆς Λέσβου, νυμφευθεὶς Βιολαντίνην Δορίνου Δώρια, (ἐξ ἧς ἔσχε υἱὸν Δορῖνον κληθέντα ὅστις ἤνωσεν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ περὶ τὸ 1434 τὴν Λῆμνον καὶ τὴν Θάσον) καὶ τελευτήσαξ τῷ 1427 (Καντακουζ., Βιβλ. Δ', σελ. 284, Γρηγορ., Βιβλ. ΚΘ', σελ. 241, 244—8, ΛΖ', σελ. 552—4, Δοῦκας, Βιβλ. Β', σελ. 40—1, Χαλκοκονδ., 10, Stella, Ag. Giustiniani, Foglietta, Villani, Sauli, τόμ. Β', σελ. 34—38) ἐν Λήμνῳ.

2) Γρηγορᾶς. Βιβλ. Θ', κεφ. Α', Du Cangé, Familiae Augustae Byzantinae, σ. 249—253, Galeotto Caretto, Cronica di Montferato (ἐν Monumenta historiae patriae, Τομ. Γ', σ. 1229), Benvenuto di S. Giorgio, Historia Montis Ferrati (παρὰ Muratori, Script. Rer. Italicarum, τόμ. XXIII, σελ 416), Lebret Geschichte von Italien, Τόμ. IV, σελ, 281, Stella, Τόμ. XVII, σελ. 1233, Foglietta, Βιβλ. IX, σ. 532, Serra. Τόμ. Γ', σ. 82—88, Vincens, Τόμ. Β', σελ. 149—150, 166—174, Leo, Τόμ. Α', σελ. 772—3, Sancio, Cenno storico intorno ai marchesi di Montferrato de stirpe Paleologa, Casale, 1835, εἰς 8ον, σ. 15—24, Bosius, d'Outreman, κ.λ.

3) Cod. Giustin., φ., 11, 1196—122, Cod. Belgioj., 1636—1656.

Ο ΦΑΟΥΣΤ

τοῦ

ΕΚΤΟΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ ΤΡΑΓΩΔΟΠΟΙΟΥΝΤΟΣ

GŒTHE

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν.)

Ἀλλ' ἔστω ὅτι χαλεπῶς διαγιγνώσκεται ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτοῦ ἡ τῆς τραγωδίας οὐσία, καὶ ὅτι δύναται καὶ ἄλλως νὰ ἑρμηνευθῇ. Ἐκ τῆς περαιτέρω ὅμως ἀναπτύξεως καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν ἀποτελούντων τὴν τραγωδίαν εὐχερέστατα ἐξακριβοῦται ἡ οὐσία τοῦ πράγματος. Ἐν τοῖς πολιτικοῖς αὐτοῦ συνειδὼς ὁ ψυχολογῶν πανταχοῦ Σταγειρίτης ὅτι μεγάλην ῥοπὴν εἰς τὴν τοῦ ἤθους διάπλασιν καὶ ἡ ὄψις ἔχει, συνιστᾷ ὡς προσφορώτατα διὰ τοὺς νέους θεάματα τὰ ἔργα τοῦ Πολυγνώτου. Διότι ὅπως ἡ μουσικὴ «*πρὸς διαγωγήν τι συμβάλλεται καὶ πρὸς φρόνησιν*»[1], οὕτω καὶ ζωγραφικῇ χρῆσθαι δεῖ κατὰ τὸ ἀνάλογον, «*παιδείας ἕνεκεν καὶ καθάρσεως*» πρῶτον καὶ κυριώτατα, «*τρίτον δὲ πρὸς διαγωγὴν*» (πρὸς τὸ πῶς δεῖ διάγειν τὸν βίον καθόλου), καὶ ἔσχατον, «*πρὸς ἄνεσίν τε καὶ πρὸς τὴν τῆς συντονίας ἀνάπαυσιν*»[2]. «*Δεῖ*», *λέγει*, «*μὴ τὰ Παύσωνος θεωρεῖν τοὺς νέους, ἀλλὰ τὰ Πολυγνώτου κἂν εἴ τις ἄλλος τῶν γραφέων ἢ τῶν ἀγαλματοποιῶν ἐστιν ἠθικός*».[3] Ἐν τῇ Ποιητικῇ δὲ πρῶτον τίθησι τὴν πλοκὴν τοῦ δράματος καὶ τὴν ἐξύφανσιν τοῦ μύθου, δεύτερον δὲ τὰ *ἤθη*, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐκλέγῃ ὁ ποιητὴς ὅπως διακοσμῇ τὰς πράξεις.

Τίθεται δὲ πρῶτον ἡ πρᾶξις, καθόσον «*ἄνευ μὲν πράξεως οὐκ ἂν γένοιτο τραγῳδία, ἄνευ δὲ ἠθῶν γένοιτ' ἄν.*» Ἀνασκιρτᾷ νῦν ἴσως ὁ Gœthe καὶ οἱ ἀμβλυωποῦντες καὶ ἑπόμενοι αὐτῷ. Ὁποῖαι τινὲς ὅμως αἱ ἄνευ ἠθῶν τραγῳδίαι; αἱ ἐπεισοδιώδεις καὶ τὴν παραυτίκα ἡδονὴν ἐκζητοῦσαι, καὶ τὸ τεράστιον ἢ μᾶλλον τερατῶδες καὶ φρικαλέον καὶ τὰς πολλὰς μεταβολὰς παριστῶσαι, καὶ εἰς τοὺς νέους καὶ τὰς νεάνιδας μόνον ποθηταί· διότι τὸ νέον ταχὺ καὶ πρὸς πολλὰ καὶ ποικίλα τρεπόμενον. Εὐλόγως ἄρα καὶ οἱ ποιηταί, ἢ νέοι, ἢ νεανιευόμενοί τινες εἰσίν. «Αἱ γὰρ τῶν νέων τῶν πλείστων», λέγει ὁ Σταγειρίτης, «ἀήθεις τραγῳδίαι εἰσί, καὶ ὅλως ποιηταὶ πολλοὶ τοιοῦτοι, οἷον καὶ τῶν γραφέων Ζεῦξις πρὸς Πολύγνωτον πέπονθεν· ὁ μὲν γὰρ Πολύγνωτος ἀγαθὸς ἠθογράφος, ἡ δὲ Ζεύξιδος γραφὴ οὐδὲν ἔχει ἦθος».[1]

1) Πολιτ. Θ. ε'. 1339 α. 25

2) Αὐτόθι 1341 β. 38

3) » 1340 α. 36

Νῦν ἐρωτῶμεν τοὺς ἀντιφρονοῦντας· μάτην ὁ Ἀριστοτέλης ἀπαιτεῖ ὅπως ἀποπνέῃ χρηττῶν ἠθῶν ἡ τραγῳδία; μόνον ὅπως ποιούς τινας καταστήσῃ τοὺς ἀκροατὰς προσκαίρως, ἢ ὅπως δώσῃ δεῖγμα βελτίονος βίου καὶ διακαθάρῃ τὸν ἄνθρωπον τῶν παθῶν αὐτοῦ; διατί ν' ἀπαιτῇ ὅπως ἡ τραγῳδία *μίμησις σπουδαίων καὶ βελτιόνων* ᾖ;[2] διατὶ λέγει περὶ τῶν ἠθῶν ὅτι δεῖ στοχάζεσθαι ἐν μὲν καὶ πρῶτον ὅπως χρηστὰ ᾖ;»[3]. Ἔσχατον δὲ πάντων προσκαλοῦμεν τοὺς φιλέριδας καὶ ἀντικόπτοντας ἵν' εἴπωσιν ἡμῖν, ἂν ἡ ἱστορία προτίθεται ἠθικόν τινα σκοπόν, ἢ ἂν μόνον παιδιᾶς χάριν συρράπτεται, καὶ πεποίθαμεν ὅτι μιᾷ φωνῇ πάντες θὰ καταγνῶσιν ἡμῶν μωρίαν, ἂν μόνον φαντασθῶμεν ὅτι παιδιᾶς χάριν ἡ ἀναγραφὴ τῶν πεπραγμένων γίγνεται.

Εὐθὺς θὰ εἰσάγωσι τὸν Θουκυδίδη λέγοντα «Ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γινομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν, καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἕξει, κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν σύγκειται.»[4] Ἐπικροτοῦμεν ὄντως εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην, καὶ *σπουδαῖον* τὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἔργον ἀνακηρύττομεν. Τί δὲ τὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἔργον κυρίως; τὸ «*τὰ γενόμενα λέγειν,*» λέγει ὁ Σταγειρίτης, τὸ δὲ τοῦ ποιητοῦ; (ἐννοεῖται τοῦ ἀγαθοῦ ποιητοῦ)· τὸ «*οἷα ἂν γένοιτο. Διὸ καὶ φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστορίας ἐστίν· ἡ μὲν γὰρ ποίησις μᾶλλον τὰ καθόλου, ἡ δ' ἱστορία τὰ καθ' ἕκαστον λέγει. Ἔστι δὲ καθόλου μέν, τῷ ποίῳ τὰ ποῖ' ἄττα συμβαίνει λέγειν ἢ πράττειν κατὰ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον, οὗ στοχάζεται ἡ ποίησις ὀνόματα ἐπιτιθεμένη· τὸ δὲ καθ' ἕκαστον, τί Ἀλκιβιάδης ἔπραξεν, ἢ τί ἔπαθεν.*»[1] Ἂν πάντα παρέδραμον οἱ σοφοὶ τοῦ Ἀριστοτέλους ἑρμηνευταί, εἰς ταύτην τοὐλάχιστον τὴν περικοπὴν ἔπρεπε νὰ ἐμμείνωσιν ἐπὶ μικρόν. *Φιλοσοφώτερον* καὶ *σπουδαιότερον* λέγει τὴν ποίησιν, διατί; διότι ὁ μὲν ποιητὴς τρόπον τινὰ ἐξ οὐκ ὄντων κατασκευάζει τὰ πράγματα, ὁ δ' ἱστορικὸς παραλαμβάνει αὐτὰ ἕτοιμα; καὶ τοῦτο ἔχει πως λόγον, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ τὸ κυριωδέστατον, καθόσον καὶ τὰ γραῖδια ποιηταὶ πολλάκις καθίστανται. Τί δέ; τὸ λέγειν τὰ *καθόλου*. Τίνα δὲ ταῦτα; τί συνήθως λέγει καὶ πράττει οὗτος ἢ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος εἰς τοιούτους ἢ ἀλλοίους καιρούς, οὐχὶ μόνον δὲ τί συνήθως λέγει, ἀλλὰ τί ἁρμόζει νὰ λέγῃ ἢ πράττῃ κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις. «*Κατὰ τὸ εἰκὸς καὶ τὸ ἀναγκαῖον.*»

Δὲν εἶναι ἔργον ποιητοῦ νὰ λέγῃ τί εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς ῥήτωρ, ἢ τί ἔπραξεν ὡς στρατηγός, ἢ τί εἶπε καὶ ἔπραξεν οὗτος ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, ἢ οὗτος ὁ δοῦλος καὶ δεσπότης, ἢ ὁ ἐχθρὸς καὶ ὁ φίλος, ἀλλὰ τί πρέπει νὰ πράττῃ καὶ λέγῃ ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ ῥήτωρ, καὶ πῶς πρέπει νὰ προσφέρηται ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὁ δοῦλος πρὸς τὸν δεσπότην, καὶ ὁ ἐχθρὸς πρὸς τὸν φίλον καθόλου· ἐντεῦθεν δὲ τὰ ἠθικὰ παραγγέλματα καὶ ἀξιώματα, οἱ πολύτιμοι ἐκεῖνοι μαργαρῖται, τοὺς ὁποίους καὶ ῥήτορες καὶ ἱστορικοὶ καὶ φιλόσοφοι μεταχειρίζονται πολλάκις πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, διότι ἐχωνεύθησαν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ τῆς ἐμπειρίας καὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνοντος. Διότι τί σημαίνει τοῦ Σοφοκλέους τὸ,

«Ὦ μή ἐστι δρῶντι τάρβος, οὐδ' ἔπος φοβεῖ »	Τύρ.	296
καὶ «φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς.»	»	617
καὶ «τοῖς ἐν γένει γὰρ τἀγγενῆ μάλισθ' ὁρᾷν»	»	
καὶ «μόνοις τ' ἀκούειν εὐσεβῶς ἔχει κακά.»	»	1422
καὶ « . . . βούλομαι δ' ἄναξ, καλῶς»		
καὶ «δρῶν ἐξαμαρτεῖν μᾶλλον ἢ νικᾷν κακῶς.»	Φιλ.	94
καὶ «πόλις ἔστι πᾶσα τῶν ἡγουμένων»	»	386
καὶ «πόνος ὁ μὴ φοβῶν κράτιστος»	»	864
καὶ «ἅπαντα δυσχέρεια τὴν αὐτοῦ φύσιν		
καὶ «ὅταν λιπών τις δρᾷ τὰ μὴ προσεικότα	»	904
καὶ «πρὸς τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει.»	Αἴ.	157
καὶ «ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι»	»	479
καὶ «κάρτα τοι φιλοίκτιρμον γονή·»	»	580
καὶ «ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κ' οὐκ ὀνήσιμα».	»	665
καὶ «βούλου κρατεῖν μὲν σὺν Θεῷ δ' ἀεὶ κρατεῖν»	»	765

1) Ποιητ. ς'. 1450 α. 20

2) Π. ε'. 1449 β 9 δ'. β. 12 «τοῦτο δὲ διὰ τὸ μανθάνειν ἀεί τι ἥδιστον εἶναι» καὶ κ. ιε'. 1454 α. 16 κ. τ. «Μίμησίς ἐστιν ἡ τραγῳδία βελτιόνων».

3) Αὐτόθι, καὶ κδ'. 1459 β. 13 «ἀναγνώρισις δὲ διόλου καὶ ἠθική·.

4) Ὅτι τὰ ἀγωνίσματα κατέστησαν χρῆμα παραμόνιμον, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Διότι εἴτε τὸν Ἡρόδοτον νοεῖ εἴτε τοὺς τραγικοὺς κατ' ἀμφότερα ἡστόχησεν. Φαίνεται ὅμως ὅτι νοεῖ τοὺς ματαίαν δόξαν ἐπιποθοῦντας καὶ μὴ παραμένοντας ὅπως γενναῖόν τι κατορθώσωσιν, οἷοι καὶ παρ' ἡμῖν πολλοὶ σήμερον, ἢ τοὺς τὰ ἀρεστὰ καὶ οὐχὶ τἀληθὲς λέγοντας. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλου ἔργον ζητεῖν. Θουκ. Α'. 22. 19.

1) Ποιητ. η'. 1451 β. 4.

καὶ «τὰ σκληρὰ γάρ τοι κἂν ὑπέρδικ' ἢ δάκνει.» » 1119
καὶ «σὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μεγ' ἔξεστιν φρονεῖν.» » 1125
καὶ «ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.» » 1252
καὶ «περισσὰ πράσσειν οὐκ' ἔχει νοῦν οὐδένα.» Ἀν. 68
καὶ «ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τ' ἀμήχανα.» » 92
καὶ «στέργει οὐδεὶς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν» » 276
καὶ «οὗτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν.» » 523
καὶ «γνώμης πατρῴας πάντ' ὄπισθεν ἑστάναι.» » 640
καὶ «πολλά τοι σμικροὶ λόγοι
καὶ «ἔσφηλαν ἤδη καὶ κατώρθωσαν πολλούς.» Ἠλ. 45
καὶ «Πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ.» » 945

Πρὸς τί δὲ τὰ ἀθάνατα ἐκεῖνα τοῦ Εὐριπίδου γνωμικά.

«Πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος» . . . . Φοίν. 516
καὶ «Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θρασύπλ. . . Ἱππολ. 427
καὶ «τὸ πολλὰ πράσσειν οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ βίου» » 782
καὶ «πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος» Μηδ. 955
καὶ «Σκαιοῖσι μὲν γὰρ καινὰ προσφέρων σοφά
«δόξεις ἀχρεῖος κ' οὐ σοφὸς πεφυκέναι
«τῶν δ' αὖ δοκούντων εἰδέναι τι ποικίλον,
«κρείσσων νομισθεὶς λυπρὸς ἐν πόλει φανῇ » 303
καὶ «Πᾶν τοὐξ ἀνάγκης δοῦλόν ἐστ'ἐν τοῖς σοφοῖς.» Ὀρ. 478

Αὐτομάτως, λέγομεν, ἐξεπέμφθησαν ταῦτα; ἢ μετὰ πολλοῦ πόνου καὶ μετὰ μεγάλην ἐμπειρίαν καὶ σκέψιν; ὀφείλει ὁ ἱστορικὸς ν' ἀναγράψῃ τὰ καθήκοντα ἑκάστου; οὐδαμῶς· ἂν δ' ἐπιχειρήσῃ, καὶ καταγέλαστος θὰ γείνῃ. Μόνον ὁ ποιητὴς καὶ μάλιστα ὁ τραγωδοποιὸς ὀφείλει νὰ ζωγραφήσῃ *οἷον δεῖ εἶναι καὶ πῶς ἔχειν πρὸς τοὺς συγκοινωνοὺς αὐτῷ τοῦ βίου ἕκαστον*. Τέλος δικαιούμεθα ν' ἀνακηρύξωμεν σπουδαιότατον πάντων τὴν τραγῳδίαν καὶ τὸ τέλος αὐτῆς βέλτιστον, ὡς καθαρτικὸν τῶν παθῶν; μάτην ὁ Ἀριστοτέλης σπουδαίαν καὶ μακαρίαν τὴν φιλόσοφον διατριβὴν ἀποκαλεῖ ὡς εὐτελῶν τινων καὶ φαύλων γενετικήν; Ἂν ἄρα σπουδαῖόν τι ἐνασχόλημα ἡ ἱστορία, πῶς οὐ σπουδαιότερον ἡ τραγῳδία, καθὸ φιλοσοφώτερον; Πρὸς ταῦτ' ἃς ἀπολογηθῶσιν οἱ θιασῶται τοῦ Gœthe. Δι' ἡμᾶς οὐδεμίαν ἔχει τὸ πρᾶγμα ἀμφισβήτησιν, οὐδ' ἐπιμένοντες περαιτέρω κόρον ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐμποιήσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὅτε ἀψίκορον λίαν διὰ τὰ πολλὰ προσφερόμενα αὐτῷ τὸ γένος ἡμῶν καταγγέλλεται.

Τὸ κεφάλαιον τόδε. *Ἡ τραγῳδία πρόκειται ἡμῖν σύστασις μύθων διαπεποικιλμένων δι' ἡδυσμένου λόγου καὶ σπουδαίων πράξεων, διὰ τῶν ἠθικῶν ἀξιωμάτων συντελουμένων, ἐπὶ ψυχολογικῆς μεγάλης ἐμπειρίας ἐδραζομένη, καὶ ὡς κανὼν ἀκριβέστατος πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον καθόλου καθιδρυμένη*. Κατὰ ταῦτα δ' ἀρχόμεθα ἐφεξῆς τῆς κρίσεως τοῦ κρατίστου δοκοῦντος δράματος, τοῦ Φάουστ τοῦ Gœthe, ἐῶντες τοὺς πρὸς λέξεις ἀγωνιζομένους καὶ μηδέποτε τῆς οὐσίας ἐξικνουμένους, διὰ τὸ καὶ ἀπωτάτω τοῦ τέλους ζητεῖν, καὶ τὰ πρὸς τὸ τέλος ἀγνοεῖν.

Ἓξ τὰς τῆς τραγῳδίας ἀρετὰς τίθησιν ὁ Ἀριστοτέλης· διότι τοσαύτας ἐν τοῖς ἀριστουργήμασι τῶν προγόνων αὐτοῦ εὗρεν, α') τίθεται ἡ τοῦ *μύθου σύστασις* β'.) τὰ *ἤθη*, γ'.) *ἡ διάνοια* δ'.) ἡ *λέξις*, ε'.) ἡ *μελοποιΐα*, καὶ πάντων ἔσχατον ἡ *ὄψις*.[1] Καὶ περὶ μὲν τῆς μελοποιΐας οὐδὲν ἔχομεν νὰ εἴπωμεν· διότι τούτου στερεῖται πᾶσα τῶν νεωτέρων τραγῳδία. Ὑπολείπονται ἄρα πέντε. Παραλείπομεν δὲ τὸ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ τῆς μελοποιΐας ἔλλειψις καθίσταται αἰσθητὴ τεθειμένου ὅτι προσφορώτατον «*πρὸς τὴν τῆς συντονίας ἀνάπαυσιν*» ἡ μουσικὴ φάρμακον παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Λοιπόν.

§ 6'.) Ὁ μῦθος (ὑπόθεσις)

Μῦθος εἶναι *ἰδέα τις συμμέτρως τῇ τε φαντασίᾳ καὶ τῷ λόγῳ ἀναπεπλασμένη καὶ πεπραγματωμένη*. Τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ἐδώκαμεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους διδαχθέντες, ὡς ἐφεξῆς δειχθήσεται. Ὡς πᾶς καλλιτέχνης θέλει νὰ ἐκφράσῃ ἰδέαν τινα διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ ποιητής. κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρουσιν, ὅτι ὁ μὲν τεχνίτης τὸν ὡρισμένον χαρακτῆρα ἀποτετελεσμένον καὶ ἀναλλοίωτον διαγράφει, ὁ δὲ ποιητὴς καὶ τὰ παρασκευαστικὰ τῆς ἐσχάτης καὶ βεβαίας φάσεως μεταχειρίζεται. Διὸ καὶ λόγου καὶ πράξεως δεῖται, καὶ δρώντων καὶ χώρου καὶ χρόνου. Πᾶς δ' ἀγαθὸς ποιητὴς ἢ καλλιτέχνης πρώτιστον πάντων πρέπει νὰ σκοπῇ ὅπως τὸ ποίημα αὐτοῦ μὴ ᾖ πολυσύνθετον λίαν· διότι ἡ φαντασία ἀποκάμνει κατὰ τὴν τῶν πολλῶν περιλαβήν, ἡ δὲ διάνοια τρεπομένη εἰς πολλὰ δύναται μέν νὰ ἔχῃ καθόλου τινὰ εἰκόνα, ἀλλ' ὅσῳ καθολικωτέρα ἡ εἰκών, τοσούτῳ καὶ σκοτεινοτέρα, καὶ ἡ ἀπογοήτευσις καὶ ταχίων καὶ ἰσχυροτέρα. Διὰ τοῦτο ψυχολογικώτατα ὁ Ἀριστοτέλης λέγει «*ἐν μὲν οὖν τοῖς δράμασι τὰ ἐπεισόδια σύντομα*».[2]

Καὶ πρῶτον μὲν παρατίθεται τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Φάουστ ἐξ 107 σελίδων συγκείμενον, ἐκ 4000 στίχων δῆλον ὅτι καὶ ἐπέκεινα, ὅπερ ἵνα παρασταθῇ καλῶς ἀπαιτοῦνται τοὐλάχιστον 6 ὧραι. Φαντάσθητε λοιπὸν ποία τις πρέπει νὰ ἦναι ἡ φαντασία ὅπως περιλάβῃ τὸ κολοσσαῖον τοῦτο δρᾶμα.

[1]) κεφ. ς.' τῆς Ποιητ.
[2]) κεφ. ιζ'. 1455 β. 15

Καὶ ὡς αὐτοὶ οἱ Γερμανοὶ διατείνονται, ὁ ἐγκέφαλος ὁ γερμανὸς σταθμίζει ὑπὲρ πάντα τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀλλὰ πολλοὶ ὀλίγοι εὑρέθησαν τοιοῦτοι (ἐν οἷς καὶ εἷς παράφρων). Πόσον δὲ μακρὰ τὰ ἐπεισόδια, ἂν καὶ οὐχὶ πάντα, δύναται πᾶς τις νὰ ἐννοήσῃ. Ὁποῖα δέ τινα τὰ ἐπεισόδια; οὐρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ ὑποχθονίων λόγοι παντοῖοι καὶ πράξεις καὶ τόποι, οἷον ποιηταί, διευθυντὴς θεάτρου, πρόσωπα, ἀγγέλων τάγματα, ἀρχάγγελοι, Σατᾶν, ὁ Κύριος, διδάσκαλος, μαθηταί, χωρικοί, φαρμακεύτριαι, λιτανεῖαι, δοξολογίαι, χοροί, κραιπάλη, ἐκκλησία, περίπατοι, διατριβαὶ καὶ ἐνασχολήσεις σπουδαῖαι καὶ ἄσημνοι, ἱπποδρομίαι, δεσμωτήριον, πῦρ, θύελλαι καταιγὶς φαντάσματα, τὰ πάντα διὰ πάντων ἐν πᾶσιν. Ὦ! πόσον πολυειδές τι καὶ πολύμορφον καὶ πολύτροπον! Πόσον ψυχαγωγικὸν τὸ τοιοῦτον! Ἐνταῦθα ἁρμόζει ὄντως ἡ ψυχολογικὴ ἐκείνη ῥῆσις «μεταβολὴ πάντων γλυκύ». Καὶ τοῦτο μὲν ἀληθές, ἀλλὰ τοῦτο ἐπιζητεῖ μόνον ἡ νεότης· μόνον τῶν νέων καὶ νεανίδων δὲν εἶναι καθεστηκυῖα ἡ διάνοια ὥστε νὰ ἐμμένῃ καὶ συμπεριλάβῃ γενναῖόν τι καὶ μέγεθος ἔχον, ἀλλ' ὡς ψυχὴ (χρυσαλὶς) περιΐπτανται πάντα τὰ ἄνθη· ὁ δὲ τὸ σπουδαῖον ἐπιζητῶν χαλεπαίνει καὶ ἀθυμεῖ κατὰ τὴν παρεμβολὴν ἀλλοτρίων καὶ φαύλων καὶ ἀφελκυόντων τὴν διάνοιαν μακρὰν τοῦ ποθουμένου. Ἡμεῖς ὅμως προσκαλοῦμεν καὶ τὸν τὸ ποικίλον διώκοντα νεανίαν, ὅπως ὁμολογήσῃ, ἂν κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν κωλύεται ὁ Φάουστ νὰ δηλητηριασθῇ ἐκ τοῦ ἐξεγειρομένου, ὑπὸ τῶν πρὸς τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν Σωτῆρα ὕμνων, θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὅπερ κραταιῶς διαμάχεται πρὸς τὴν πυρρωνιστικὴν ἐκείνην ἰδέαν, ἂν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, λέγομεν, εὐθὺς μετὰ τοὺς ὕμνους τῶν παίδων καὶ ἀγγέλων καταστρέφεται τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο αἴσθημα καὶ παρεισάγονται περίπατοι χειροτεχνῶν καὶ θεραπαινίδων καὶ νέων καὶ νεανίδων περιγλιχομένων καὶ λάγνως ἐπιποθούντων ἑκατέρους πρὸς τὴν ἡδίστην δοκοῦσαν ὁμιλίαν, ἂν λέγομεν, καὶ εἰς αὐτὸν ἀρέσκῃ τὸ τοιοῦτον. Ἐμμένετε δὲ ὀλίγον, ὅπως ὡς οἷόν τε συντόμως ἀκούσητε τὸν μύθον ὅλον. Μετὰ ταῦτα μικρὸς διάλογος μεταξὺ τοῦ βοηθοῦ του Βάγνερ, καὶ πάλιν χορὸς χορικῶν, καὶ πάλιν διάλογος. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσέρχεται ὁ διάβολος εἰς τὸ μελετητήριον τοῦ Φάουστ ἐν μορφῇ κυνὸς καὶ ὑλακτεῖ, ἐνῷ ὁ Φάουστ ἀσχολεῖται περὶ τὴν Σολομωνικὴν μαγκανίαν, εἶτα δ' εἰσπηδᾷ καὶ ὁ Μεφιστοφελῆς, ὅστις μετ' ὀλίγον κωλύεται νὰ ἐξέλθῃ διὰ τὸ πεντάλφα τὸ ἐν τῷ οὐδῷ τῆς θύρας. Τέλος δίδοται ἡ ἄδεια καὶ ἅμα παρίστανται ἄγγελοι ἰδίαν γλῶσσαν λαλοῦντες, καὶ ἀποκοιμίζουσι τὸν Φάουστ. Μετὰ τοῦτο ἐπέρχεται ὁ Μεφιστοφελῆς, καὶ πάλιν πνεύματα καὶ διάλογος, καθ' ὃν ὁ Φάουστ ζητεῖ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν τῶν ἡδονῶν ἀπόλαυσιν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Μεφιστοφελοῦς. Εἶτα παρίσταται σπουδαστής τις ζητῶν νὰ σπουδάσῃ ἐπιστήμην περιλαμβάνουσαν πᾶσαν γνῶσιν!! Ὁ ἐνδεδυμένος ὅμως τὰ ἐνδύματα τοῦ Φάουστ Μεφιστοφελῆς διακωμωδεῖ πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ σατυρίζει, ἐκτὸς τῆς ἰατρικῆς, ἥτις εἰς τὸν σπουδαστὴν φαίνεται καλλίων. Ὁ σπουδαστὴς ἀπέρχεται καὶ ἔρχεται ὁ Φάουστ, ὃν παραλαβὼν ὁ διάβολος ὁδηγεῖ εἰς τὸ ὑπόγειον οἰνοπωλεῖον τοῦ Ἄουερ βὰχ ἐν Λειψίᾳ. Ἐν τῷ θολωτῷ τούτῳ σκοτεινῷ καταγωγείῳ εὑρίσκονται 4 κεκραιπαληκότες καὶ βαναυσολογοῦντες· παρακάθηται καὶ ὁ Μεφιστοφελῆς, καὶ συμμορφούμενος πρὸς αὐτούς, ἄδει, καὶ διατρυπᾷ τὴν τράπεζαν εἰς τέσσαρα μέρη, ἀφ' ὧν ἀντλεῖ ἕκαστος τὸν ἥδιστον τῶν οἴνων, προάσαντος τοῦ Μεφιστοφελοῦς τοὺς ἑξῆς στίχους.

«Ἡ ἄμπελος φέρει σταφυλάς,
ὁ τράγος φέρει κέρατα!
ἡ ξυλίνη τράπεζα δυνατὸν νὰ παρέχῃ καὶ οἶνον.
Ὀξέως εἰς τὴν Φύσιν ἐμβλέψατε!
Ἰδοὺ τὸ θαῦμα! Λοιπὸν πιστεύετε!
Ἕλκετε τοὺς φελοὺς καὶ ἀπολαύετε».

(Μὴ σᾶς φαίνεται παράδοξον· διότι ὁμιλεῖ πρὸς μεμεθυσμένους). Οἱ οἰνόφλυγες ἕλκουσι τοὺς φελούς, ἀλλὰ τὸ ἐκχυθὲν καθίσταται πῦρ, οὗτοι δὲ ἐκπηδῶσιν ὑπονοοῦντες μαγγανίαν καὶ ἐπιλαμβάνεται ἕκαστος τῆς ῥινὸς τοῦ ἄλλου. Ὁ δὲ Μεφιστοφελῆς μετὰ τοῦ Φάουστ γίγνονται ἄφαντοι. (Μὴ ταράττεσθε! ταῦτα εἶναι ἐπεισόδια τοῦ *ἀνυπερβλήτου* καὶ σπουδαιοτάτου τραγικοῦ ποιήματος).

Νῦν δ' ἐρχόμεθα εἰς τὴν σκηνὴν τῆς φαρμακευτρίας. Ἐνταῦθα παρίστανται κερκοπίθηκοι, ὧν εἷς πλησίον ἀναβράζοντος λέβητος ἀναλικμῶν τὸ ἐνόν, ὅπως μὴ ὑπερεκχειλίσῃ. Ὁ Φάουστ φλέγεται ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ νὰ καταστῇ νέος· διότι ἦν ἤδη 80 της. Ὁ Μεφιστοφελῆς συνιστᾷ εἰς αὐτὸν τὸν ἀγρῶτιν καὶ λιτὸν βίον· ἀλλ' αὐτὸς δὲν δύναται πλέον ἀγρῶτιν βίον νὰ διάγῃ καὶ ζητεῖ ἄλλο μέσον. Ὁ Μεφιστοφελῆς ὑπισχνεῖται τοῦτο καὶ διαλέγεται μετὰ τῶν κερκοπιθήκων, καθ' ὃν χρόνον ὁ Φάουστ ἵσταται πρὸ τοῦ μαγικοῦ κατόπτρου, ἐν ᾧ φαίνεται ἡ καλλίστη καὶ ὡραιοτάτη γυνὴ ἀνακεκλιμένη, αὐ-

τὸς δ' ἐνεὸς καὶ παράφρων καταστὰς ἐκ τοῦ κάλλους αὐτῆς. Ὁ Μεφιστοφελῆς παίζει μετὰ τῶν κερκοπιθήκων· ὁ λέβης ὑπερεκχειλίζει, ἡ φλὸξ ἀνέρχεται καὶ διαφαίνεται ἔξωθεν ἐκ τῆς καπνοδόχης, ἡ φαρμακεύτρια λαμβάνει γνῶσιν, εἰσέρχεται μέλαινα, ῥακένδυτος, καὶ παρημελημένην τὴν κόμην ἔχουσα, τὸ εἰδεχθέστατον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προπηλακίζει τοὺς ἐντὸς τοῦ οἰκήματος αὐτῆς. Ὁ Μεφιστοφελῆς ἐπιβάλλει σιωπὴν· αὐτὴ ἀναγνωρίζει τὸν ἄρχοντα Σατὰν καὶ περιθρύπτεται ἀσέμνως. Εἶτα δὲ ἑτοιμάζει τὸ ἀνακαινιστικὸν τῆς ἡλικίας τοῦ Φάουστ ποτόν, καὶ τέλος μετὰ κενολογίαν τινά, πίνοντος τοῦ Φάουστ τὸ φάρμακον ἐκπέμπεται φλόξ, ὁ δὲ ὀγδοηκοντούτης γέρων γίγνεται ἀκμαῖος καὶ σφριγῶν νεανίας, καὶ διακαίεται πρὸ τοῦ κατόπρου! Τὸ δεινὸν τοῦ ἔρωτος φάρμακον ἐνήργησε τοσοῦτον, ὥστε καὶ τὸν γέροντα νέον κατέστησεν!!!

Εἶτα παρίσταται ὁ Φάουστ βλέπων καθ' ὁδὸν παρερχομένην τὴν δευτεραγωνίστριαν Μαργαρίτα, καὶ προτείνει τὸν βραχίονά του πρὸς συνοδείαν αὐτῆς. Ἡ Μαργαρίτα ἀποποιεῖται καὶ κατανεύει σεμνὴ καὶ ἐρυθριῶσα ἐκ τῆς ἀναισχυντίας τοῦ σοφοῦ Φάουστ, εἶτα παρέρχεται ὁ Μεφιστοφελῆς, ἀφ' οὗ ἐπιμόνως, οἷά τις ἀκρατέστατος περὶ τὰς ἀκολασίας, ἀπαιτεῖ ὁ Φ. τὴν προσαγωγὴν αὐτῆς, καὶ τοῦτο ὅσον τάχιστα. Ὁ Μ. ζητεῖ προθεσμίαν 14 ἡμερῶν, ὁ Φ. ἀνυπόμονος ζητεῖ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸν οἶκόν της, ζητεῖ σημεῖόν τι ἐξ αὐτῆς, ἓν περιλαίμιον, *μίαν καλτσοδέτα*. ὁ Μεφ. ὑπισχνεῖται συνέντευξιν εἰς τὴν οἰκίαν γείτονός τινος, καὶ σπεύδει νὰ προετοιμάσῃ δῶρα.

Μετὰ τοῦτο ἐμφαίνεται νύκτωρ ἡ Μαργαρίτα ἐν τῷ δωματίῳ της περιποιουμένη τὴν κόμην, καὶ μετ' ὀλίγον ἀποχωρεῖ. Ὁ Μεφιστοφελῆς μετὰ τοῦ Φάουστ εἰσέρχονται· ὁ Μ. ἀπομακρύνεται, μένει ὁ Φ. μόνος καὶ μονολογεῖ οὐχὶ τόσον σεμνῶς. ὁ Μεφιστοφελῆς ἐπανέρχεται φέρων ἐν θήκῃ τινὶ τὰ δῶρα, ἃ κατακλείει εἰς κιβώτιόν τι, καὶ παραλαβὼν τὸν Φάουστ ἀπέρχεται. Εἰσέρχεται πάλιν ἡ Μαργαρίτα καὶ εὑρίσκει τὴν κοσμηματοθήκην μετ' ἀνάρμοστόν τι ἆσμα. Περίεργος ἀνοίγει αὐτήν, καὶ δοκιμάζει ἂν ἁρμόζουν εἰς αὐτὴν τὰ ἐνώτια καὶ ἡ ἅλυσις, καὶ συμπεραίνει ὅτι τὸ πᾶν τείνει πρὸς τὸν χρυσόν! καί περ πενεστάτη καὶ ἀπαίδευτος φιλοσοφεῖ!!

Εἶτα παρίσταται ὁ Φάουστ περιπατῶν σύννους, ὁ Μεφιστ. παρέρχεται λέγων ὅτι τὰ δῶρα ἀφῆρεσεν ἱερεύς τις· ἡ μήτηρ ὑπονοεῖ μυρία, ἡ Μαργ. ἀνησυχεῖ. Ὁ Φάουστ ἀπαιτεῖ ἄλλα δῶρα, ὁ δὲ Μ. ὑπισχνεῖται.

Ἔπειτα παρίσταται ἡ Μάρθα ἡ γείτων κλαίουσα διὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἀνδρός. Ἡ Μαργ. εἰσέρχεται φέρουσα τὰ δεύτερα δῶρα πολυτιμώτερα, ἡ δὲ Μάρθα καθυσηχάζει αὐτὴν καὶ πείθει νὰ μένῃ παρ' αὐτῇ ἡ δωρεά. Ἐν τούτοις ἰδοὺ καὶ ὁ Μεφιστοφελῆς φιλοφρονέστατος, ἀναγγέλλων τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς τῆς Μάρθας ἐν Παδούῃ, καὶ τὴν εὐχὴν αὐτοῦ νὰ τελεσθῶσι 300 λειτουργίαι. Ἡ δὲ Μάρθα λυπεῖται διότι δὲν ἐκληρονόμησε κόσμημά τι! Εἶτα ἀποτεινόμενος ὁ Μ. πρὸς τὴν Μαργ. εὔχεται νὰ ὑπανδρευθῇ εὐσταλῆ τινα καὶ εὐγενῆ νέον. Ἡ Μαργαρίτα ἀντιτείνει, διότι τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀσύνηθες εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. Εἶτα δι' ἀπρεποῦς συνδιαλέξεως ζητεῖ τὴν χεῖρα τῆς Μάρθας, καὶ τέλος ἡ Μάρθα λέγει ὅτι ἀναμένουσιν αὐτοὺς τὸ αὐτὸ ἑσπέρας εἰς τὸν κῆπόν της.

Νῦν δ' ὁ κῆπος!

Ἐνταῦθα παρέχονται περιπατοῦντα καὶ συνδιαλεγόμενα ἐναλλὰξ τὰ δύο ζεύγη Μάρθας καὶ Μεφ. καὶ τοῦ Φάουστ καὶ τῆς Μαργαρίτας καὶ συγκρατούμενα ἐκ τῶν βραχιόνων. Καὶ περὶ μὲν τοῦ διαλόγου μεταξὺ Μεφ. καὶ Μάρθας ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἄσεμνον καὶ πορνικὸν ὄζει, περὶ δὲ τοῦ Φάουστ, ὅτι ζητεῖ νὰ ἐξαντλήσῃ ἅπασαν τὴν ῥητορείαν του πρὸς ἔκφρασιν τοῦ ἔρωτός του πρῶτον. Εἶτα ἡ Μαργαρίτα δρέπεται ἄνθος τι παρεμφερὲς πρὸς τὸ λεγόμενον *χαμαίμηλον* καὶ ἐκκόπτει τὸ πρῶτον ἐπιλέγουσα τὸ «μ' ἀγαπᾷ» κατὰ δὲ τὸ δεύτερον «δὲν μ' ἀγαπᾷ» καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ τελευταίου, τοῦ ἐπεσφραγισμένου διὰ τοῦ «μ' ἀγαπᾷ». Ἔξαλλος ὁ γέρων Φάουστ λαμβάνεται τῶν χειρῶν της, αὐτὴ ταράττεται, ἐκεῖνος τὴν παρηγορεῖ. ἡ Μαργ. συσφίγγει τὰς χεῖράς του, ἀποχωρεῖ, καὶ εἰσερχομένη εἰς οἰκημάτιόν τι κλείει τὴν θύραν καὶ παρατηρεῖ ἐκ τοῦ σχίσματος τῶν σανίδων. Ὁ Φάουστ ἀνευρίσκει αὐτὴν καὶ ἀσπάζεται αὐτήν. ἡ δὲ Μαργ. περιλαμβάνουσα αὐτὸν ἀνταποδίδει τὸν ἀσπασμὸν καὶ ἐκφράζεται εἰς αὐτὸν ὅτι *τὸν ἀγαπᾷ ἐκ καρδίας*: Ὁ Μεφιστοφελῆς κρούει τὴν θύραν, ὁ Φ. ἀνοίγει καὶ οὕτω ἀποχωρίζονται ἀμφότερα τὰ γένη.

Ἐφεξῆς εὑρίσκεται ὁ Φ. ἐν δάσει, ἐν ᾧ καὶ σπήλαιον, καὶ μονολογεῖ ἀποθαυμάζων τὴν τῆς φύσεως μεγαλοπρέπειαν ῥομαντικώτατα. Εἶτα παρουσιάζεται ὁ Μεφιστοφελῆς καὶ ἀναιθύσσει τὸ πῦρ τοῦ αἰσχροῦ του ἔρωτος, ὁ Φάουστ μαίνεται καὶ ζητεῖ τὰ στήθη τοῦ ἀθώου πλάσματος πρὸς ἀναψυχήν, ἀδιάφορον ἂν ἐπίκειται ὁ ὄλεθρος καὶ αὐτῆς καὶ ἑαυτοῦ!!

(Μὴ ἀναλογίζεσθε τὸ πρᾶγμα, ἀναμένετε ὅπως ἔτι χαριέστερα ἀκούσητε).

Ἄλλη σκηνὴ παριστῶσα τὴν Μαργαρίταν νήθουσαν ἐν τῷ δωματίῳ της καὶ ἀπαγγέλλουσαν τοὺς ἐκφραστικωτάτους ἐκείνους ἐρωτικοὺς στίχους.

Πάλιν δ' ὁ κῆπος τῆς Μάρθας, ἐν ᾧ ὁ Φάουστ μετὰ τῆς Μαργ. φιλοσοφεῖ περὶ θείας οὐσίας!! Ἡ Μαργ. ἐκφράζουσα τὴν ἀντιπάθειάν της πρὸς τὸν Μεφιστοφελῆ, ζητεῖ ν' ἀποχωρισθῇ· ἀλλ' ὁ Φάουστ; ἀδημονεῖ· διότι οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ μίαν ὥραν νὰ κρέμαται ἐκ τοῦ στήθους της (ἂν τὸ κρέμαται ἁρμόζει, δύνασθε νὰ κρίνητε) καὶ συγκολλήσῃ στῆθος πρὸς στῆθος καὶ ψυχὴν πρὸς ψυχήν. Ἡ Μαργαρίτα συναινεῖ, ἀλλὰ λυπεῖται διότι δὲν κοιμᾶται μόνη ἀλλὰ μετὰ τοῦ Κερβέρου, τῆς μητρός της. Ὁ Φ. παρέχει φιάλην ἐνέχουσαν ναρκωτικόν τι φάρμακον (ὅπερ ὅμως ἦτο καθ' αὐτὸ δηλητήριον)· ἡ Μαργαρήτα παραλαμβάνει τὴν φιάλην ἐπιλέγουσα ὅτι εἰς πάντα ἐνέδωκε χάριν αὐτοῦ, μόνον δὲ τοῦτο ὑπολείπεται, καὶ ἀπέρχεται. (Ἀκολουθεῖ.)

ΙΟΥΛΙΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθμὸν 6)

Εἶνε ἀληθές, ἀνάδοχέ μου, ὅτι ἐνεφανίσθητε ὡς μάρτυς ἐνώπιον τοῦ κακουργιοδικείου τῆς Χαλκίδος;

— Μάλιστα, ἀγαπητέ μου.

— Καὶ ὅτι οἱ τρεῖς κατηγορούμενοι ἦσαν σύντροφοί σας;

— Φίλοι μου. Ὁ Πάππος σου τοὺς ἐγνώριζε πολὺ καλά. Εἶναι ἤδη 22 ἢ 23 ἔτη ὅπου συνέβη τοῦτο.

— Ἦτο δι' ὑπόθεσιν συμβᾶσαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἢ, νὰ σοὶ εἴπω ἀκριβῶς, ἦτο ὑπόθεσις πολιτική, θλιβερὰ ὑπόθεσις.

— Λέγουσιν ἐνταῦθα, ὅτι ἦτο περὶ ὑποθέσεως γενομένης κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν· ὅτι οἱ τρεῖς φίλοι σας ἦσαν συνεργοί· καὶ ὅτι κατεδικάσθησαν εἰς φυλάκισιν καὶ οἱ τρεῖς, μολονότι ἦσαν ἀθῶοι, καὶ ὅτι ἄνευ ὑμῶν, θὰ ἦσαν ἀκόμη εἰς τὰς φυλακάς.

— Ἄνευ ἐμοῦ, ἀνέκραξε! Τίς σᾶς διηγήθη τοιαύτας ἀνοησίας. Ἡ σύζυγος ἑνὸς ἐκ τῶν καταδικασθέντων, ἥτις ἐπεχείρησε νὰ εὕρῃ μάρτυρας διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του. Ὀλίγος καιρὸς τῆς ἔμενε πλέον, διότι ἡ ἀπόφασις εἶχεν ἀκυρωθῇ καὶ ἡ ὑπόθεσις εἶχε παραπεμφθῇ εἰς ἄλλο δικαστήριον. Αἱ καταθέσεις ἦσαν τόσον πολιάριθμοι καὶ σύμφωνοι κατὰ τὴν πρώτην δίκην, ὥστε ἐκτὸς αὐτῆς καὶ ἐμοῦ, ὅλος ὁ κόσμος ἐνόμιζεν ὅτι οἱ καταδικασθέντες ἦσαν ἔνοχοι. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ πρὸ ὀλίγου εἶχε θάψει τὸν πατέρα καὶ μητέρα τοῦ συζύγου της, οἵτινες εἶχον ἀποθάνει ἐκ γηρατείων καὶ λύπης· ὁ σύζυγος καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ συζύγου της ἠπειλοῦντο· πάντες, ὅσους συνεβουλεύθη τὴν ἀπέτρεψαν ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεώς της καὶ νὰ μὴ ἐλπίζῃ ἄλλο ἢ βασιλικὴν χάριν. Τέλος, οὐδὲν εἶχε ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲ αὐτὸν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Ἐν τούτοις ἀπὸ ἰδικῶν της σκέψεων ὁρμωμένη ἐπεχείρησε νὰ ὑπάγῃ νὰ εὕρῃ τοὺς διαπράξαντας τὸ ἔγκλημα εἰς τὰς φωλεάς, ὅπου ἐκρύπτοντο, πεπεισμένη οὖσα, ὅτι θὰ τοὺς ἀποσπάσῃ τεκμήρια τῆς ἀθωότητος τοῦ συζύγου της. Εὗρε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, οἵτινες τὴν ἀπεδίωξαν μετὰ σκληρότητος. Ἀλλ' οὔτε ἡ βία οὔτε αἱ ἀπειλαί των, οὔτε ἡ φανερὰ κακεντρέχεια τῶν παλαιῶν φίλων της, ἀνθρώπων, οἵτινες ὤφειλον νὰ τὴν βοηθήσωσι καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίζωσιν, ἀλλὰ φυγοδικοῦντες ἐφοβοῦντο μήπως ἀποκαλυφθῶσι τὰ διαβήματά των, οὔτε ἡ φρικτὴ ἔνδεια εἰς ἣν εὑρίσκετο, ἀφοῦ μοὶ ὡμολόγησεν ὅτι ποτὲ ἐπὶ μίαν ὅλην ἡμέραν οὐδεμίαν ἔλαβεν τροφὴν οὔτε ἡ ἀφόρητος κόπωσις τόσων δρόμων, ἐπαναλαμβανομένων καθ' ἑκάστην, εἰς τόπους ἐπικινδύνους καὶ ἀγρίους, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν ἀποθαρρύνῃ· ἦτο σχεδὸν ἀποθαμμένη. Ἀλλὰ τέλος εὗρεν ὅ, τι ἐζήτει σχεδὸν μετὰ τὴν τελευταίαν ὥραν καὶ ἀπέσπασε τρία θύματα ἐκ πολυχρονίων δεσμῶν.

Γνωρίζω τὴν πτωχὴν γυναῖκα ἀνάδοχέ μου ἡ ἀφωσίωσίς της εἶνε παραδειγματικὴ καὶ πολλάκις ἐνταῦθα γίγνεται περὶ ταύτης λόγος.

Ὁ κόσμος εἶνε μέγας τέκνον μου. Δὲν εἶνε δὲ παράδοξον ὅτι ὁμιλοῦσι καὶ περὶ τούτου, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἐπεθύμεις ἤδη νὰ μοὶ ζητήσῃς πληροφορίας τινὰς περὶ τῶν κακουργιοδικείων;

Μάλιστα, ἀλλὰ τὸ κακουργιοδικεῖον μὲ ἔκαμε νὰ σκέπτωμαι περὶ τῶν τριῶν ἐκείνων ἀθώων, οἵτινες κατεδικάσθησαν. Πρέπει νὰ συνέκειτο πολὺ κακῶς τοῦτο διὰ νὰ περιπέσῃ εἰς τοιαῦτα λάθη.

— Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει ἀξιοδακρυτότερον καὶ φρικωδέστερον τῆς δικαστικῆς πλάνης. Τὸ καθῆκον τοῦ νομοθέτου εἶνε νὰ προσπαθῇ ὥστε τελειοποιῶν τοὺς τύπους τῆς δικαιοσύνης νὰ καθιστᾷ αὐτὰς τὰς

πλάνας ἀδυνάτους· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ καθῆκον ἁπάντων τῶν πολιτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἐπάγγελμά των, ἢ ἡ θέλησις τοῦ νόμου, ἢ αἱ περιστάσεις ἐπιτρέπουσιν ὥστε νὰ ἐπεμβαίνωσι δι' οἱονδήποτε λόγον καὶ πρὸ πάντων εἰς δίκην ἔνθα πρόκειται περὶ ζωῆς καὶ τιμῆς, καὶ νὰ ἐπαγρυπνῶσι μετὰ μεγίστης προσοχῆς περὶ τῶν πράξεών των, τῶν λόγων των, καὶ μάλιστα περὶ τῶν αἰσθημάτων, διότι ἐκτὸς τοῦ κατηγορουμένου αὐτὴ ἡ κοινωνία, τὸ εὐτελὲς οἰκοδόμημα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας εἶνε παίγνιον εἰς τὰ ἐπίφοβα ταῦτα δράματα. Ἀλλὰ σκέφθητι, Ἰωάννη, ὅτι αἱ δικαστικαὶ αὗται πλάναι εἶνε πολὺ σπάνιαι, σπανιώτατα, καὶ μάλιστα θὰ σοὶ εἴπω ἂν μὴ ἀδύνατο· τοὐλάχιστον σχεδὸν ἀδύνατοι.

Εἴς τινας ἀνθρώπους, ὡς εἰς ἐμὲ, τέκνον μου, ἀρκεῖ τὸ δυνατὸν τῆς δικαστικῆς πλάνης πρὸς κατάργησιν τῆς δικαστικῆς ποινῆς. Δὲν ἔχεις ἡλικίαν νὰ συζητήσῃς περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ποινικῆς νομοθεσίας. Περιορίζομαι μόνον νὰ σοὶ εἴπω περὶ τούτου, ὅτι ἄλλοτε, αἱ ποινικαὶ νομοθεσίαι ἦσαν πολὺ ἀπηνεῖς. Ὁ θάνατος μάλιστα ἐξετελεῖτο κατὰ διαφόρους τρόπους, καὶ δι' ὡρισμένα ἐγκλήματα μετὰ ὑπερβολικῆς φρίκης. Ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος κατήργησε τὴν στρέβλωσιν πρὸ ἑνὸς αἰῶνος καὶ ὅμως εἶδον ἰδίοις ὄμμασιν νὰ ἐφαρμόζωσι τὸν ἀπαγχονισμὸν καὶ τὴν καυτηρίασιν διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου. Παρήτησαν δὲ αὐτὰ τὰ ἀποτρόπαια καὶ αἱμοσταγῆ θεάματα οὐχὶ διότι, ηὔξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγκλημάτων, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἔγεινε τοῦτο ἕνεκα τῆς ὠμότητος τῆς ποινῆς, ἀλλ' ἕνεκα βεβαιότητος τοῦ περιορισμοῦ, ἵνα θεμελιωθῇ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλεια. Θὰ σκεφθῇς καλῶς περὶ τούτου, ὅταν γνωρίσῃς κάλλιον, διὰ τῆς πείρας καὶ σκέψεως τὰ πάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σοὶ συνιστῶ ἀπὸ τοῦδε εἶνε νὰ ἀποφεύγῃς τὸ πνεῦμα τοῦ συστήματος καὶ τῆς ὑπερβολῆς. Θὰ ἀκούσῃς νὰ ὁμιλῶσι περὶ δικαστικῶν πλανῶν· αὗται ὑπάρχουσιν ἀναμφιβόλως ἐν ποινικαῖς ὑποθέσεσιν. Ἡ πλάνη συνίσταται σχεδὸν πάντοτε εἰς τὸ νὰ ἀθωοῦται ἐγκληματίας σχεδὸν δὲ οὐδέποτε νὰ καταδικάζηται ἀθῶος. Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις μᾶς ἔδωκε κώδηκα τῆς ποινικῆς δικονομίας, ὅστις δὲν εἶνε μὲν τέλειος, διότι οὐδὲν ἀνθρώπινον εἶνε τέλειον, ἀλλ' ὅστις πολλαπλασιάζει τὰς ἐγγυήσεις καὶ παραβαλλόμενος πρὸς τὴν πρακτικὴν τῶν ἀρχαίων δικαστηρίων εἶνε ἀληθῶς ἀξιοθαύμαστος.

Σοὶ ἔδειξα πῶς λειτουργοῦσι τὰ πρωτοδικεῖα, διὰ τῶν ἐπιμελῶς γενομένων προανακρίσεων μετὰ τῶν δημοσίων ἀκροατηρίων, διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν εἰσαγγελέων, διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐφέσεως, καὶ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀναιρέσεως.

Ὤφειλον νὰ ἐπιμείνω περισσότερον εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν συνεδριάσεων, τοῦθ' ὅπερ καθιστᾷ τὰς καταχρήσεις ἀδυνάτους, εἰς τὰ τῶν δικηγόρων οἵτινες ταὐτοχρόνως ὑπερασπίζοντι τοὺς πελάτας των καὶ ἐπαγρυπνοῦσι περὶ τὴν ἀκριβῆ τήρησιν ὅλων τῶν παραγγελμάτων τοῦ νόμου. Ἐπολλαπλασίασαν δὲ τὰς ἐγγυήσεις καὶ ἐβελτίωσαν κἄπως τὸν κανονισμὸν τῶν κακουργιοδικείων, διότι αἱ καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις, τὰς ὁποίας ἐκδίδουσιν εἰσὶ σκληρόταται.

Ἅμα ἀρχίσῃ ἡ συνεδρίασις ἅπασαι αἱ ὑποθέσεις, αἵτινες πρόκειται νὰ συζητηθῶσι πρέπει νὰ ἦνε μεμελετημέναι κατὰ βάθος ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Πρωτοδικῶν. Αἱ ἀνακρίσεις κοινοποιοῦνται εἰς τὸν Πρόεδρον τῶν κακουργιοδικῶν ὅστις προσκαλεῖ τοὺς κατηγορουμένους εἰς τὸ γραφεῖόν του, ὁ δικηγόρος τὸ καθ' ἑαυτὸν μελετᾷ πάσας τὰς ἀνακρίσεις, ὅσας νομίζει ἀναγκαίας. Πάντες ἔρχονται προπαρεσκευασμένοι διὰ τὴν δημοσίαν συνεδρίασιν.

«Τὸ κυρίως δικαστήριον συνίσταται ἐκ τριῶν δικαστῶν· ἑνὸς συμβούλου τοῦ ἐφετείου διοριζομένου κατὰ διαταγὴν τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου δι' ἑκάστην σύνοδον. Ὁ σύμβουλος οὗτος προεδρεύει τοῦ κακουργιοδικείου καὶ διευθύνει ὅλας τὰς ἐργασίας. Ἔχει δὲ ὡς συνέδρους δύο ἄλλους συμβούλους καὶ δύο δικαστὰς τοῦ πρωτοδικείου.

Ὁ Πρόεδρος δίδει ἢ ἀφαιρεῖ τὸν λόγον καὶ ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον καὶ τοὺς μάρτυρας, ἀποφαίνεται, μετὰ τῶν συνέδρων του ἐπὶ τῶν ἀναφαινομένων ἀπροσδοκήτων περιπτώσεων, καὶ ὅταν βεβαιωθῇ ἡ ἐνοχή, σκέπτεται μετ' αὐτῶν περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου καὶ ἐκφωνεῖ δημοσίως τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν κοινῶς συνεσκέφθησαν.

« Ἀλλὰ δὲν ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον τὴν ἐνοχὴν τοῦ κατηγορουμένου· τοῦτο πράττουσιν οἱ ἔνορκοι.

» Πάντες οἱ πολῖται καὶ ἔχοντες ἡλικίαν τοὐλάχιστον τριάκοντα ἐτῶν καὶ οἵτινες δὲν ἐξαιροῦνται ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματος οὐδὲ ὑπέστησαν καταδίκην συνεπάγουσαν τὴν ἀπώλειαν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων των δύνανται νὰ ἀποτελέσωσις μέρος τοῦ γενικοῦ καταλόγου τῶν ἐνόρκων. Ἐπαρχιακὴ ἐπιτροπὴ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ συγκειμένη ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ τῶν ἀναπληρωτῶν τοῦ εἰρηνοδικείου, συντάττει δι' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἕνα παρασκευαστικὸν κατάλογον περιέχοντα ἀριθμὸν

ὀνομάτων διπλάσιον; ὅστις ὡρίσθη δι' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν. Ὅλοι οἱ παρασκευαστικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν νομοῦ τινος φέρονται εἰς τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν δ' ἐπιτροπῆς συνισταμένης ὑπὸ τῶν εἰρηνοδικῶν καὶ λοιπῶν.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη δύναται νὰ ἐγγράψῃ ἐπὶ τοῦ καταλόγου της καὶ ὀνόματα παραλειφθέντα ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς καταλόγοις. Ὑπάρχει πρὸς τούτοις, καὶ εἷς κατάλογος 50 ἀναπληρωτικῶν ἐνόρκων, ληφθέντων ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ὅπου ὑπάρχει τὸ κακουργιοδικεῖον. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου καταρτίζουσι τὸν ἐτήσιον κατάλογον τῶν ἐνόρκων ἑκάστου νομοῦ. Δέκα ἡμέρας τοὐλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ κακουργοδικείου, ὁ Πρόεδρος κληροῖ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, 36 ὀνόματα ἐκ τοῦ ἐτησίου καταλόγου καὶ 4 ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἀναπληρωτικῶν ἐνόρκων. Τὰ 40 αὐτὰ ἄτομα ἀποτελοῦσι τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων. Δὲν λαμβάνουσιν ὅμως οὗτοι μέρος εἰσόλας τὰς ὑποθέσεις. Δι' ἑκάστην ὑπόθεσιν κληροῦσιν ἐκ τοῦ ἐτησίου καταλόγου 12 ἐνόρκους οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ὁρκωτικὸν δικαστήριον. Ὁ κατηγορούμενος καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς εἰσὶ παρόντες καὶ δύνανται νὰ ἐξαιρέσωσιν ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνον τὸν ἔνορκον, χωρὶς νὰ δώσωσι λόγον. Ὁ ἐξαιρούμενος ἔνορκος ἀναπληροῦται ἀμέσως δι' ἄλλου. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐξαιρέσεως παύει πλέον, ὅταν ἐξαιρέσῃ ἕκαστος ἓξ ἐνόρκους.

Ὅταν αἱ δίκαι ἦνε διεξοδικαί, ὁ πρόεδρος κληροῖ καὶ ἐκ τῶν ἀναπληρωματικῶν ἐνόρκων. Οἱ ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ἅπαξ διορισθέντες ἔνορκοι καταλαμβάνουσι τὰς θέσεις ἐπὶ τῶν δι' αὐτοὺς ὡρισμένων ἑδωλίων καὶ ἄρχεται ἡ συνεδρίασις.

«Κατὰ πρῶτον ἐρωτᾷ ὁ πρόεδρος τὸν κατηγορούμενον, ὅπως βεβαιωθῇ περὶ τῆς ταὐτότητός του, κατόπιν διατάσσει τὸν γραμματέα νὰ ἀναγνώσῃ τὴν κατηγορίαν τὴν συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην ὁ πρόεδρος ἐξετάζει τὸν κατηγορούμενον καὶ προσκαλεῖ τοὺς μάρτυρας.

«Ὁ μάρτυς εἰσέρχεται προητοιμασμένος νὰ ὀμόσῃ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ἄνευ μίσους καὶ φόβου ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν. Ἀέγει κατόπιν πᾶν ὅ,τι γνωρίζει περὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας τῷ ἀπευθύνουσιν. Ὑπάρχουσι μάρτυρες προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως. Οὗτοι ὀνομάζονται μάρτυρες τῆς κατηγορίας· καὶ ὁ κατηγορούμενος δύναται ἐπίσης καὶ αὐτὸς νὰ προσκαλέσῃ μάρτυρας, οἵτινες ὀνομάζονται μάρτυρες τῆς ὑπερασπίσεως· καὶ οἱ τῆς κατηγορίας δὲ καὶ οἱ τῆς ὑπερασπίσεως μάρτυρες ὀφείλουσι νὰ ἀπαντῶσιν εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν. Αἱ ποιναὶ τῆς ψευδομαρτυρίας εἰσὶ μέγισται καὶ δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἀμέσως. Ὁ Πρόεδρος ἔχει τὸ δικαίωμα, ὅταν νομίζῃ ἀναγκαῖον, νὰ πληροφορήσῃ τὸν μάρτυρα περὶ τῆς τιμωρίας εἰς ἣν ὑπόκειται, καὶ μάλιστα νὰ τῷ ἀναγνώσῃ καὶ τὸ κείμενον τοῦ νόμου.

» Ἐκτὸς τῶν μαρτύρων ἐξετάζει ἐνίοτε καὶ πραγματογνώμονας, ἰδίως δὲ, ὅταν πρόκηται περὶ πλαστογραφίας ἢ δηλητηριάσεως. Οἱ πραγματογνώμονες ἐξετάζονται ἐπίσης, ὡς οἱ μάρτυρες.

» Μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήτεως, ὅπερ ἀγγέλλει ὁ Πρόεδρος, ὁ Εἰσαγγελεὺς λαμβάνει τὸν λόγον, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν. Ἐπαναλαμβάνει δὲ τὴν κατηγορίαν μὲ νέας ἀποδείξεις. Ἂν τυχὸν ἡ συζήτησις μετέβαλε τὴν γνώμην του περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου, θὰ τὸ εἴπῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Ὅθεν παρουσιάζει τὸν νόμον, καὶ τὸ κύριον καθῆκον του εἶναι νὰ ἦναι ἀμερόληπτος καὶ εἰλικρινής. Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τούτου, ἥτις εἶναι ἡ ἔκθεσις ὅλη τῆς ὑποθέσεώς, ἔρχεται ἡ ὑπεράσπισις τοῦ δικηγόρου ἢ ἡ κατηγορία. Ὁ Εἰσαγγελεὺς δύναται νὰ κάμνῃ ἐρωτήσιες ἢ ἀντίρρησιν εἰς τὸν δικηγόρον. Ὁ Πρόεδρος ἐπιτρέπει πᾶν ὅ,τι νομίζει ὅτι δύναται νὰ φέρῃ φῶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Τέλος, διατάσσει τὸ πέρας τῆς συνεδριάσεως, καὶ ἀνακεφαλαιοῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος, μετ' ἀμεροληψίας ὅ,τι ἐλέχθη ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

» Ληξάσης τῆς ἀνεκεφαλαιώσεως τοῦ προέδρου, οἱ ἔνορκοι ἀποσύρονται εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς διασκέψεως. Ὁ κατηγορούμενος ὁδηγεῖται ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου.

» Οἱ ἔνορκοι συσκέπτονται μόνον περὶ τοῦ βεβαίου τῆς ἐνοχῆς. Ὁ Πρόεδρος τοῖς κάμνει μίαν ἢ περισσοτέρας ἐρωτήσεις, προκυπτούσας ἐκ τῆς συζητήσεως, ἐφ' ὧν ὀφείλουσι νὰ ἀπαντήσωσι ναὶ ἢ ὄχι. Καὶ ἂν ὁ πρόεδρος θέσῃ ἢ δὲν θέσῃ τὸ ζήτημα τῶν ἐλαφρυντικῶν περιστάσεων, αἵτινες ἤθελον προκύψει ἐκ τῆς συζητήσεως ὁ ἔνορκος δύναται πάντοτε νὰ τὰς λάβῃ ὑπ' ὄψει· ἡ δὲ παραδοχὴ τῶν ἐλαφρυντικῶν περιστάσεων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ἐλάττωσιν τῆς ποινῆς κατὰ ἕνα βαθμὸν καὶ ἐνίοτε καὶ κατὰ δύο.

«Ὅταν οἱ ἔνορκοι τελειώσωσι τὴν διάσκεψίν των, ἀγγέλλεται διὰ κρούσεως τοῦ κώδωνος. Ἀμέσως ἐπαναλαμβάνεται ἡ συνεδρίασις· ὁ κατηγορούμενος ὁδηγεῖται εἰς τὴν θέσιν του, καὶ ὁ πρῶτος τῶν ἐ-

νόρκων λέγει τὴν ἐτυμηγορίαν του, ὡς ἑξῆς: ἐπὶ τῆς πρώτης ἐρωτήσεως εἶναι ἔνοχος ὁ κατηγορούμενος;

» Ναὶ ὁ κατηγορούμενος: εἶνε ἔνοχος ἢ οὐχί, ὁ κατηγορούμενος δὲν εἶναι ἔνοχος.

» Ἐὰν οἱ ἔνορκοι ἀπαντήσωσιν οὐχὶ ἐπὶ ὅλων τῶν ἐρωτήσεων, τότε ἡ ὑπόθεσις εἶνε τελειωμένη. Ὁ Πρόεδρος διατάσσει τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὑποδίκου, ὅστις δὲν δύναται πλέον νὰ καταγγελθῇ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

» Ἐάν, τοὐναντίον, διεγνώσθη ἡ ἐνοχή, ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐγείρεται ἀμέσως ἵνα ἐπικαλεσθῇ, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς. Καίτοι δὲ ἡ ποινικὴ νομοθεσία εἶναι λίαν ἀκριβής, δὲν δύναται ὅμως νὰ ἀποφανθῇ ἐπὶ ὅλων τῶν δυνατῶν ἐγκλημάτων μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας, καὶ τὸ δικαστήριον ἔχει πάντοτε ἐλευθερίαν τινά, ὅπως φανῇ αὐστηρὸν ἢ ἐπιεικές, ὡς πρὸς τὸν προσδορισμὸν τῆς διαρκείας τῆς ποινῆς. Σοὶ εἶπον λοιπὸν ὅτι ὅταν οἱ ἔνορκοι ἀναγνωρίσωσιν ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις χάριν τοῦ κατηγορουμένου, πρέπει νὰ ἐλαφρύνωσι τὴν ποινὴν κατὰ ἕνα βαθμόν, ἑπομένως ἡ θανατικὴ ποινὴ ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις οὐδέποτε ἀπαγγέλλεται.

Ὁ δικηγόρος ἀπαντᾷ εἰς τὸν Εἰσαγγελέα. Ὁ κατηγορούμενος ἔχει τὸν λόγον, ὁσάκις θέλει. Τέλος ἀποσύρεται τὸ δικαστήριον ἵνα συντάξῃ τὴν ἀπόφασίν του. Κατόπιν ἀναγινώσκει ὁ Πρόεδρος αὐτήν, καὶ ὁ καταδικασθεὶς ὁδηγεῖται ἀμέσως ὑπὸ τῶν φυλάκων. Ἔχει δὲ τρεῖς ἡμέρας δικαίωμα, ἵνα κάμῃ ἀναίρεσ.ν».

Ὁ φίλος μου Ἰωάννης ἤκουσεν ὅλα μετὰ περιεργείας καὶ τρόμου.

Ἀπέφυγα νὰ τῷ ὁμιλήσω περὶ τῶν ἐμποροδικῶν, διότι δὲν θὰ μὲ ἤκουε. Τὸν ἀφῆκα λοιπὸν νὰ συγχύζηται ὀλίγον μὲ τὰς θεωρίας του. Ἤθελον μόνον νὰ τῷ δώσω γενικάς τινας ἰδέας περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ χώρᾳ μας. (Ἀκολουθεῖ.)

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΗΜΟΥ ΜΥΘΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΥ
ΔΙΩΡΘΩΜΕΝΗ
ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΣΦΗΝΟΕΙΔΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ

Ἐὰν ἡ καθ' ἑκάστην εὐχερεστέρα καθισταμένη ἀνάγνωσις τῶν ἱερογλυφικῶν καὶ τῶν ἐπὶ τῶν ναῶν καὶ τῶν τάφων τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου ἀναρίθμων ἐπιγραφῶν ἔδωκαν τὸ ἐνδόσιμον νὰ διορθωθῶσιν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις τὰ διδόμενα τῆς αἰγυπτιακῆς ἱστορίας, ἡ τῶν μυστηρίων τῆς σφηνδοειοῦς γραφῆς ἐπίπονος ἀνάγνωσις θὰ παράσχῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ μέσα νὰ ἐξελέγξῃ μετὰ βεβαιότητος τὰς διηγήσεις, αἵτινες διεβιβάσθησαν ἡμῖν περὶ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῶν Εὐφράτην καὶ Τίγριν κατοικούντων. Οὕτως, ἔντινι ἐργασίᾳ, προσφάτως κοινωθείσῃ τῇ ἀκαδημείᾳ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν τῶν Παρισίων, ὁ σοφὸς κ. Ἰούλιος Oppert ἐγνώρισεν ἡμῖν τὴν ἀρχὴν τῆς ψευδοῦς ἑλλην. παραδόσεως, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς Σαρδανάπαλος (Assurbanhabal) ἀπώλετο ἐπὶ πυρᾶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν θησαυρῶν καὶ τῶν γυναικῶν του μετὰ κολοσσιαίαν κραιπάλην. Ἡ ἱστορία τοῦ ἀγῶνος τοῦ Σαρδαναπάλου πρὸς τὸν Saosdouchim, ἣν παραλαμβάνομεν ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ κ. Oppert, θὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καὶ θ' ἀνατρέψῃ ὅλον τὸ ῥωμαντικὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ ἔστησεν ἡ ἑλληνικὴ φαντασία. «Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει ὁ κύλινδρος, ὅς παρίστησι τὸν βασιλέα ὁμιλοῦντα, ἐνησχολήθην περὶ τὸν Samulsum-Yukin, (ὃν οἱ Ἕλληνες καλοῦσι Saosdouchim) τὸν δευτερότοκον ἀδελφόν μου, ὃν ἐπλήρωσα εὐεργεσιῶν, ὃν περιέβαλον ἐνδύματα καὶ σύμβολα τῆς βασιλείας.

Συνέστησα στρατὸν πολεμιστῶν, ἵππων, ἁρμάτων καὶ ἐνέπλησα ἐξ αὐτῶν τὴν χεῖρά του· ἀπέδωκα αὐτῷ πόλεις, ἀγρούς, κήπους καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς οἰκοῦντας πλέον τῶν ὅσα ὁ γεννήσας με πατὴρ μοὶ εἶχε διατάξει... Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐλησμόνησε τὸ καλόν, ὅπερ ἔπραξα αὐτῷ, καὶ ὑπέθαλψε τὴν ἔχθραν· ἄνωθεν, τὰ χείλη του ἐνεκωμίαζον τὰς ἐμὰς εὐεργεσίας, κάτωθεν, ἡ καρδία τουεῖχεν ἀποφασίσει τὴν δολοφονίαν. Ἐνέβαλεν εἰς ἔριδας τοὺς ἀνθρώπους τῆς Βαβυλῶνος, οἵτινες ἦσαν δυσμενεῖς πρὸς τὴν Ἀσσυρίαν, πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τῶν δούλων μου, οἵτινες διέμειναν ἐμοὶ πιστοί. Καὶ ἐξήγειρε κατ' ἐμοῦ τὸν βασιλέα Ummanigas, τὸν πρόσφυγα, τὸν ἐναγκαλισθέντα τοὺς πόδας μου καὶ ὃν εἶχον ὑψώσει εἰς τὸ βασίλειον ἐν Ἐλὰμ (τῇ Περσίᾳ) ὡς καὶ τοὺς λαοὺς τῶν Guti, τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Λιβύης... καὶ συναπέστησε μετ' αὐτοῦ.

«Διὰ τὴν ἕκτην ἐκστρατείαν ὑπελόγισα τὸν στρατόν μου. Κατὰ τοῦ Samul-Sum-Yukin διηύθυνον τὰ βήματά μου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς Σιπάρας, τῆς Βορσίππης, τῆς Cotha, τὸν ἐπολιόρκησα, αὐτόν

τε καὶ τοὺς συμπολεμιστάς του. Συνέλαβον τοὺς ζητοῦντας νὰ διαφύγωσιν. Ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ πεδιάδι τοὺς ἐνίκησαν. Οἱ μείναντες ἐξέπνευσαν ὑπὸ τὰς πληγὰς τοῦ θεοῦ Νεργὰλ διὰ τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς πείνης. Ὡς πρὸς τὸν Ammanigas τὸ κατόρθωμα τῶν ἰσχυρῶν χειρῶν μου τὸν ἐξήγειρε καὶ ἐπορεύθη πρὸς βοήθειαν τοῦ Samul-Sum-yukin. Ἀλλ' ὁ Tamaritu ἐπανέστη κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν διεπέρασε διὰ τῶν ὅπλων, αὐτόν τε καὶ τὴν οἰκογένειάν του.

«Βραδύτερον ὁ Tamaritu, ὅστις μετὰ τοῦ Ammarigas ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἐλάμ, δὲν ἐζήτησε τὴν φιλίαν τῆς βασιλείας μου. Ἵνα βοηθήσῃ τὸν Samul-Sum-Yukin, τὸν ἄπιστον ἀδελφόν μου, ἦλθε καὶ ἐπειράθη νὰ καταλάβῃ αἴφνης τὸν στρατόν μου καὶ παρεσκεύασε τὰ ὅπλα του. Ἐταπεινώθην ἐν ταῖς πρὸ τοῦ Ἀσσοὺρ καὶ Ἰστὰρ ἀπευθυνθείσαις ἱκεσίαις μου. Ἤκουσαν τοὺς θρήνους μου καὶ ἐδέξαντο τὸν ἦχον τῶν χειλέων μου. Ὁ Indubigas, ὁ δοῦλός του, ἐπανέστη κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐνίκησεν ἐν μάχῃ... Ὁ Tamaritu, οἱ ἀδελφοί του, καὶ οἰκογένειά του, τὸ σπέρμα τῆς πατρικῆς του οἰκίας μετὰ ὀγδοήκοντα τεσσάρων πριγκίπων, ἀκολουθησάντων τὴν τύχην του, ἔφυγον πρὸ τοῦ Indubigas. ἔψησαν τὰ τέκνα των ἐν τῇ καρδίᾳ των (ἠνάγκασαν αὐτὰ νὰ πορεύωνται παρὰ τὴν θέλησίν των διὰ τῆς μεγίστης δυστυχίας) καὶ ἀφίκοντο εἰς Νινευή. Ὁ Tamaritu ἐφίλησε τοὺς πόδας τῆς βασιλείας μου καὶ ἐσάρωσε τὴν γῆν διὰ τῆς γενειάδος του· ἐζήτησε τὴν ἕδραν μου ὡς ἀσφάλειαν καὶ ἐκρύβη· προσηνέχθη νὰ εἶναι δοῦλός μου καὶ οὕτω διὰ νὰ δικαιωθῇ διὰ τὴν βοήθειαν, ἣν εἶχε κομίσει (τῷ ἀδελφῷ μου)... Ἐγώ, ὁ Σαρδανάπαλος,.. ὅστις δὲν ἀποφασίζω τὴν ἐκδίκησιν καὶ συγχωρῶ τα ἁμαρτήματα, συνεχώρησα τὸν Tamaritu . . .

«Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, οἱ λαοὶ τῆς Akkad (Βαβυλωνίας), οἱ ἀκολουθήσαντες τῷ Samul-Sum-yukin, ἐσκληρύνθησαν ἐν τῇ ἀποστάσει καὶ ἡ ἀπελπισία τοὺς κατέλαβε. Ἵνα καταπαύσωσι τὴν πεῖνάν των, ἔφαγον τὴν σάρκα τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων των καὶ εὐχαρίστησαν τὴν κοιλίαν των. Ὁ Assar, Sin, Samas, Ben, Bel, Nebo, Istar τῆς Νινευῆς, ἡ βασίλισσα τῶν παθῶν, Istar τῶν Ἀρβήλων, Ninip, Nergal, Ran, οἱ ἐλθόντες ἐνώπιόν μου κατέστρεψαν τοὺς ἐχθρούς μου. Τὸν Samul-Sum-yukin, τὸν ἀποστάτην ἀδελφόν μου, τὸν περιφρονήσαντά με, ἔρριψαν αὐτὸν εἰς πυρὰν φλογῶν καὶ ἀπώλεσαν αὐτόν...

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ Saosdouchim ἔθηκεν, ὡς βλέπομεν, τὸ κράτος τῆς Ἀσσυρίας εἰς τὸ χεῖλος τῆς καταστροφῆς· οἱ ἀποστατήσαντες λαοὶ ἀπετέλουν τὰ δύο τρίτα καὶ ἐπέκεινα τοῦ ἐκτεταμένου ἐκείνου κράτους· μόνον οἱ γείτονες, ἰδίως οἱ Ἐλαμῖται, φαίνονται μετασχόντες τῆς πάλης, ἥτις διήρκεσε πολὺ καὶ ἔσχεν ἀλλεπαλλήλους ἐπιτυχίας καὶ ἀποτυχίας διὰ τὸν Σαρδανάπαλον. Ὤφειλε νὰ πολιορκήσῃ καὶ νὰ κυριεύσῃ διαδοχικῶς τὰ ἰσχυρὰ τῆς Βαβυλωνίας φρούρια. Οἱ ἄνδρες τῆς Akkad, ὡς ὀνομάζει αὐτοὺς τὸ σφηνοειδὲς κείμενον, ἢ Βαβυλώνιοι ἐπολέμησαν ἡρωϊκῶς ἐπρόκειτο ν' ἀνακτήσωνται τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἀνεξαρτησίαν των καὶ λάβωσι τὴν ἐν τῷ κράτει ὑπεροχήν. Ὁ Saosdouchim ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν ἐλαμιτῶν καὶ ἀναμφιβόλως βοηθούμενος ἐπίσης ὑπὸ τῶν πανταχόθεν ἐγειρομένων στάσεων ἀντέστη ἐπὶ πολὺ κατὰ τῶν ἀσσυριακῶν δυνάμεων.

Ἀλλ' αἱ ἐσωτερικαὶ ἐπαναστάσεις παρέλυσαν τὴν εὐμενῆ πρὸς αὐτὸν θέλησιν τῶν ἐλαμιτῶν. Νικηθεὶς ἐν πεδιάδι, ἀφοῦ ἀπώλεσε πάσας τὰς ὀχυρὰς θέσεις, ἐφάνη τέλος πολιορκούμενος ἐν Βαβυλῶνι. Ὁ ἡγεμὼν καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ γνωρίζοντες τὴν τύχην, ἥτις ἐπεφυλάσσετο αὐτοῖς, ἀπεφάσισαν νὰ ὑπερασπισθῶσιν ἑαυτοὺς μέχρις ἐσχάτων. Ὑπέστησαν ἡρωϊκῶς τὰς στερήσεις τῆς πολιορκίας. Ἀλλὰ τέλος ὁ λαὸς διά τινος τῶν συνήθων αὐτῷ στροφῶν ἐπιλαθόμενος, ὅτι ὁ Saosdouchim προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, ἔξαλλος γενόμενος ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἀπελπισίας, ἔρριψε τὸν βασιλέα εἰς τὴν πυράν. Οἱ τὴν στάσιν ὑποκινήσαντες ἔσωσαν τὴν ζωήν των. Οὕτως ἀπώλετο ἐν τῇ πυρᾷ τῷ 647 ὁ Saosdouchim, τῇ αὐτῇ σχεδὸν ὥρᾳ καθ' ἣν ὁ ἀδελφός του Σαρδανάπαλος εἰσήρχετο νικητὴς εἰς Βαβυλῶνα.

Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε οὐ μόνον σπουδαῖον ἱστορικὸν ἔγγραφον, ὅπερ παρέχει ἡμῖν ἡ ἀπασχολοῦσα ἡμᾶς ἐπιγραφή· ἀλλὰ καὶ περίεργον φιλολογικὸν τεμάχιον, θὰ εὕρῃ τις ἐν αὐτῷ πολλὴν τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἱερὰν Γραφήν, ὅπερ δὲν εἶνε παράδοξον, διότι Ἰουδαῖοι καὶ Ἀσσύριοι ἦσαν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Ἀκούσατε τὸ περίεργον τοῦτο τῆς θρησκευτικῆς ποιήσεως τῶν χρόνων ἐκείνων πρότυπον ἔντινι θρήνῳ ἐν εἴδει διαλόγου τοῦ Σαρδαναπάλου πρὸς τὸν ἀγαπητὸν αὐτῷ θεὸν Νεβώ.

«Ἠνέῳξά σοι τὴν καρδίαν μου, ὦ Νεβώ, ἐν τῇ συναθροίσει τῶν θεῶν. Αἱ μέριμναί μου δὲν ἠλατώθησαν, ὁ σκοπὸς τοῦ βίου μου δὲν ἐπετεύχθη. Πα-

ρουσίασα σοὶ τοὺς θησαυρούς μου, μεταξὺ τῶν θεῶν, τῶν ἀδελφῶν σου καὶ ἐζήτησα παρὰ σοῦ τὴν δόξαν τοῦ Σαρδαναπάλου διὰ πολὺν χρόνον, διὰ παντός. Ἄνευ διακοπῆς ἐκόσμη τοὺς ναούς σου, ὦ Νεβώ. Σ' ἐπεκαλοῦμαι, ὦ Νεβώ, ἐν τῷ κολοφῶνι τῆς θλίψεως!

— Εἶμαι τὸ στήριγμά σου, ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ θεός, αἰωνίως. Οἱ πόδες σου δὲν θὰ γνωρίσωσι τὸν κόπον, αἱ χεῖρές σου δὲν θὰ καταβληθῶσιν ὑπὸ κόπου, αἱ χεῖρές σου, αἵτινες εἶνε ἡ ἰσχύς σου, δὲν θ' ἀναπαυθῶσιν ἐν ταῖς κατακτήσεσί σου. Δὲν θὰ ἀποσύρῃς τὴν γλῶσσαν σου ὄπισθεν τῶν χειλέων σου, διότι θὰ δώσω σοὶ δῶρον λαμπρὰν εὐγλωττίαν. Θὰ περιβάλω τὴν κεφαλήν σου διὰ δόξης...

»— Ἐν τῷ κολοφῶνι τῆς θλίψεως δὲν θὰ μ' ἐγκαταλίπῃς, Νεβώ. Ἐν τῷ κολοφῶνι τῆς λύπης δὲν θὰ ἐγκαταλίπῃς τὴν ζωήν μου!

Ἥσο μικρός, Σαρδανάπαλε, ὅτε παρέδωκά σε εἰς τὰς φροντίδας τῆς βασιλίσσης τῆς Νινευή» (istar). Ἦσο ἐν τῷ μαστῷ, Σαρδανάπαλε, ὅτε σὲ κατέθηκα ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς βασιλίσσης τῆς Νινευή· αὐτὴ ἐσπόγγιζε τὸν σύαλον καὶ τὸ γάλα, τὰ ὁποῖα ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ στόματός σου· αὐτὴ σὲ ἐγαλούχησεν αὐτὴ σὲ ἐπότισεν διὰ τοῦ γάλακτός της· αἱ φροντίδες σου, Σαρδανάπαλε, θὰ διαλυθῶσιν, ὡς ὁ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων ἀφρός...» κτλ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

— **Α'γώνισμα τῆς ἀκαδημίας τῶν ἠθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν.** — Ἡ ἐν λόγῳ ἀκαδημία τῶν Παρισίων ἔθηκεν εἰς διαγώνισμα, ὁρίσασα ἄθλον τριῶν χιλιάδων φράγκων τὸ ἑξῆς θέμα: «Περίληψις τῶν κυριωτέρων τῶν διαφόρων συστημάτων τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δήμων καὶ τῶν νομῶν ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1789 καὶ σύγκρισις αὐτῶν πρὸς ἀναλόγους θεσμοὺς ἐν ἄλλοις ἔθνεσι.» Οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι νὰ ἀναζητήσωσι τὴν ἐπιρροὴν τῶν διαφόρων τούτων συστημάτων ἐπὶ τῶν γενικῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς κοινωνίας μεταβολῶν. Νὰ ὑποδείξωσι δὲ συγχρόνως τὰς ἐν τοῖς γαλλικοῖς νόμοις προόδους καὶ τὸ μέτρον τῶν εἰσαχθεισῶν τροποποιήσεων.

Ἡ ἀκαδημία ἐπιθυμεῖ ἵνα ἡ μελέτη αὕτη τῆς συγκριτικῆς νομοθεσίας ἐπιβάλῃ τοῖς διαγωνισθησομένοις τὴν ἐξέτασιν τῶν εἰσακτέων ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν δήμων καὶ τῶν νομῶν ἐν Γαλλίᾳ βελτιώσεων κατὰ τὰ ἤθη, τὰς συνηθείας καὶ τοὺς ὑφισταμένους θεσμούς.

Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι δὲν θέλουσι θίξει οἱ διαγωνιζόμενοι τὸ ζήτημα περὶ τοῦ συγκεντρωτικοῦ πολιτικοῦ συστήματος.»

— **Βιβλιοθῆκαι ἐν Ἰαπωνίᾳ.** Πολλαὶ πόλεις ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ πρὸ καιροῦ κοσμοῦνται διὰ δημοσίων βιβλιοθηκῶν. Ἄλλοτε εὕρισκέ τις ἐν αὐταῖς σινικὰ μόνον καὶ ἰαπωνικὰ ἔργα· σήμερον, ἤρξαντο πλουτιζόμεναι καὶ διὰ ξένων. Ἐν Τόκιο, τῇ πρωτευούσῃ, βιβλιοθήκη ἱδρυθεῖσα πρὸ δεκαετίας περιλαμβάνει εὐρὺ ἀναγνωστήριον καὶ 80,000 τόμων, ὧν 14,000 ἀγγλικῆς ὁλανδικῆς καὶ ἄλλων γλωσσῶν. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ πόλει ἄλλη βιβλιοθήκη περιλαμβάνει 143,000 τόμων, ὧν πλεῖστοι παλαιῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων. Αἱ δὲ δημόσιαι βιβλιοθῆκαι αἱ δανείζουσαι βιβλία εἶνε παλαιότατα ἐν Ἰαπωνίᾳ.

— **Ἰδιόγραφα.** Σπουδαιοτάτη πώλησις ἰδιογράφων ἐγένετο ἐσχάτως ἐν τῷ Hôtel Drouot τῶν Παρισίων. Δύο σπουδαιότατα ἐπωλήθησαν πρὸς 5000 φρ. ἕκαστον. Τὸ πρῶτον ἦν ἡ διαθήκη τοῦ Βολταίρ. χρονολογουμένη ἀπὸ τῆς 10 Ἰουνίου 1769, ἧς ἡ τελευταία φράσις εἶναι: «Χρεωστῶ μόνον τὰ ἔξοδα τῆς ἡμέρας, τὰ πάντα ἀφίνω ἐν τάξει» Τὸ δὲ δεύτερον ἀνέκδοτον χειρόγραφον τῶν συμβάντων ἐν Παρισίοις διὰ τὴν ἐν τοῖς ἁγίοις κατάταξιν τοῦ St Vincent de Paul. Χειρόγραφον ἱστοροῦν τὰ κατὰ τὴν δίκην καὶ τὸν θάνατον τοῦ Λουδοβίκου ΙΣΤ. ἐπωλήθη ἀντὶ 2,500 φρ. Ἐν τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ δεκατεσσάρων φύλλων περιλαμβάνει ἀντίγραφον διαταγῆς τοῦ δήμου προσκαλούσης τοὺς πολίτας νὰ φωταγωγήσωσι τὰς οἰκίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης τοῦ Λουδοβίκου Καπέτου καὶ τῆς οἰκογενείας του, καὶ ἕτερον περιάργιας ὅλων τῶν ἐν Παρισίοις θεάτρων τὴν 14 Ἰανουαρίου 1793 ἡμέραν τῆς δίκης πρὸς πρόληψιν ταραχῶν· Ὀβασιλεὺς τῆς Ὁλανδίας προσέφερεν 3,500 φρ. διὰ τρεῖς ἐπιστολὰς τοῦ Centz μεγάλης ἱστορικῆς ἀξίας. Τριάκοντα ἐπιστολαὶ τῆς Δουκίσσης de Civrai κυρίας τῆς τιμῆς τῶν θυγατέρων τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ'., περιλαμβάνουσαι ἀξιολόγους λεπτομερείας περὶ τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως τούτου ἐπωλήθησαν ἀντὶ 1,5000 φρ. Ὁ δοὺξ d' Aumale ἠγόρασεν ἀντὶ 205 φρ. ἐπιστολὴν τοῦ Dumouriez πρὸς τὸν γραμματέα τοῦ πατρὸς duc d' Aumale, στρατηγοῦ, δοῦκα τοῦ Orléans, ἀπευθυνομένας εἰς Ἱσπανίαν, ὅπου ὁ δοὺξ d' Orléans κατέφυγε ζητῶν νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ Ἱσπανικῷ στρατῷ κατὰ τοῦ Ναπολέοντος. Ἐπωλήθησαν πρὸς τούτοις πολλαὶ ἐπιστολαὶ τῶν στρατηγῶν τῆς Δημοκρατίας Marceau, Davous', Kellerman κτλ. ἀντὶ μεγάλων ποσῶν.

Ἐπιστολὴ τοῦ Βολταίρ πρὸς τὸν Ρουσώ, ἐν ᾗ ζητεῖ τὴν γνώμην του περὶ τῆς Ἐνριάδος ἐπωλήθη ἀντὶ 1,000 φρ. Ἁπλῆ τις σημείωσις τῆς διασήμου ἐπὶ καλλονῇ Bianca Capello ἐπωλήθη ἀντὶ 600 φρ. Ἰδιόγραφος ἐπιστολὴ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. πρὸς Φίλιππον τὸν Ε'. ἀντὶ 1000 φρ. Ἑτέρα τῆς Mme de Maintenon ἀντὶ 1.300 φρ. ἑτέρα τοῦ παλαιοῦ ποιητοῦ Georges de Seudery ἀντὶ 505 φρ.

— Μέγαν θόρυβον ἐποιήσατο ἐν τῇ γαλλικῇ Γερουσίᾳ ἡ δεξιὰ πτέρυξ περὶ τῆς μὴ εἰσαγωγῆς εἰς τὰ σχολεῖα βιβλίου τοῦ τέως ὑπουργοῦ τῆς παιδείας κ. Paul Bert πραγματευομένου περὶ λαϊκῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῷ σχολείῳ. Κατὰ τοῦ βιβλίου τούτου δριμεῖς κατεφέρθησαν οἱ κ. κ. Ἰούλιος Σίμων καὶ ὁ δοὺξ de Broglie, ὅστις καταδικάζων τὸν κ. Paul Bert ἔπλεξε στεφάνους τῷ κ. Renan.

— **Ἐξόριστοι ἐν Σιβηρίᾳ.**— Εἰς τὴν ἐπίσημον ἐφημερίδα τῆς Πετρουπόλεως ἀναγινώσκομεν τοὺς ἑπομένους ἀριθμούς, περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν ὁποίων δὲν ἐγγυώμεθα.

Ἀπὸ τοῦ 1871 ἀπεστάλησαν εἰς Σιβηρίαν 462 πρόσωπα ἐπισήμως, τουτέστιν ἄνευ προηγουμένης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως δικαστηρίου· 177 τούτων ἦσαν ὕποπτοι δολοφόνοι· 285 δὲ κατηγοροῦντο ἐπὶ ἀκολάστῳ βίῳ· 1385 ἐξωρίσθησαν εἰς Σιβηρίαν ἐκ τοῦ Καυκάσου ἐπὶ ἀντιστάσει κατὰ τῆς ἐξουσίας· 1847 ἐτιμωρήθησαν διὰ φυλακίσεως.

Οἱ πολιτικοὶ ἐξόριστοι, ὧν μνημονεύει ἡ ἐφημερὶς αὕτη ὑπερβαίνουσι κατὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγκληματιῶν· ὑπερβαίνουσι δ' αὐτὸν κατὰ χιλιάδας.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΛΟΥΘΑΡΔΟΥ

Ἐλέγχουσι τὴν χριστιανικὴν πίστιν ὡς οὖσαν δῆθεν πρᾶγμα μόνον τοῦ αἰσθήματος, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ πραγματικοῦ βίου· ἢ φιλοτιμοῦνται ὅπως σεμνύνωσιν αὐτὴν ἐν τῷ παριστάνειν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὡς εὐγενὲς εὐγενῶν ψυχῶν αἴσθημα.

* * *

Ἐν ὅσῳ ἁμαρτία, χρέος, ἡ ἔνδεια τοῦ βίου καὶ ἡ κλῆσις αὐτοῦ δὲν εἶναι πλάσματα τῆς φαντασίας, ἀλλὰ γεγονότα, καὶ ὁ χριστιανισμὸς τυγχάνει ὢν πραγματικότης, διότι δι' αὐτοῦ ἀπολυόμεθα τῆς ἐνδείας ἐκείνης καὶ προσκτώμεθα σθένος πρὸς διεξαγωγὴν τῆς κλήσεως ἡμῶν.

* * *

Πρὸ τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐπεκράτει ἡ φιλοσοφία, ὁ χριστιανισμὸς ἐθεωρεῖτο ὡς βαθμίς τις πρὸς ταύτην· ἐνομίζετο δὲ ὡς τὸ κέλυφος τῆς δημώδους πίστεως, βαθεῖαι ἐνεκλείοντο ἰδέαι· καθῆκον δὲ τῆς φιλοσοφίας ἐνομίζετο ἡ διάρρηξις τοῦ κελύφους καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῶν ἰδεῶν τούτων.

* * *

Αἱ γνώσεις λησμονοῦνται, ἡ ἱκανότης ἀπομανθάνεται, μόνον δὲ ἡ τῆς ἐπιρροῆς ἡ ἐκ τῆς διδασκαλίας ἐπὶ τὸν μαθητὴν ἐπιδρῶσα, μόνον ἡ ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος ἐπίδρασις, τοῦτο μόνον θεωρητέον μέγα καὶ διαρκὲς ἀπόκτημα.

* * *

Καθ' ὅσον αἱ ἀλήθειαι καὶ τὰ γεγονότα ὑπόκεινται τῇ ἀνάγκῃ, κατὰ τοσοῦτον κεῖνται καὶ ταπεινότερα· καθ' ὅσον δ' ἀνήκουσι τῇ ἐλευθερίᾳ, κατὰ τοσοῦτον καὶ ὑψηλότερα διατελοῦσιν.

* * *

Ἡ ὑψηλοτέρα κρίσις τῶν τε πραγμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἠθική.

* * *

Ἐάν τις θέλῃ ἐν μιᾷ λέξει ἀθρόον νὰ ἐκφράσῃ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Σαίξπηρ, ἂς ὀνομάσῃ αὐτὸν δραματικὸν τῆς συνειδήσεως.

* * *

Ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀπεφήναντο οἱ σοφώτεροι ὅτι ἐν τῇ μετανοίᾳ κρύπτεται ὁ σπόρος τοῦ ἀγαθοῦ κ' ἐν τῇ συνειδήσει ὁ οὐσιωδέστερος χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ κυριωτέρα αὐτοῦ ἀξία.

* * *

Ἡ χειρίστη μομφή, ἡ περί τινος λεγομένη, εἶναι ἡ ἀσυνειδησία.

* * *

Ἐλευθερία δὲν εἶναι αὐθαιρεσία· διότι δέν εἶν' ἐνέργεια ἄνευ λόγου· ἐλευθερία εἶναι ἀπόφασις, εἶναι πρωτοβουλία.

* * *

Οἱ θεοί εἰσιν ἐκδιωκταὶ τῆς ἀλαζονίας.

* * *

Ἡ ἠθικὴ δὲν ἀνεβλάστησεν ἐκ τῆς θρησκείας οὐδ' ἐπήγασεν ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ προστατεύεται μόνον ἐξωτερικῶς ὑπ' αὐτῆς.

* * *

Ὁ ἐπὶ γῆς βίος δέον ν' ἀπεικονίζῃ τὸ οὐράνιον πρότυπον τῶν θείων ἰδεῶν.

* * *

Αἱ ρίζαι τῆς ἠθικῆς, οὐχὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ λογικῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ἔγκεινται.

* * *

Ὡς οἱ δροσοστάλακτοι κάλυκες τῶν ἀνθέων ἀφ' ἑαυτῶν διαπτύσσωνται, ὅταν προσπαίζωσιν ἐπὶ τῶν πετάλων των αἱ χρυσαυγεῖς ἀκτῖνες τοῦ τῆς Ἀνοίξεως ἡλίου καὶ σπεύδουσι ν' ἀνοιχθῶσιν ὅπως εἰσδέξωνται ἐν ἑαυτοῖς τὸ θερμαγόνον φῶς καὶ τὴν ἀναψύχουσαν ἄχνην, οὕτως ἀφυπνίζεται αὐτόματος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐν ὥρᾳ γάμου νεανίου τῆς εἰς γάμον ὡραίας παρθένου ἡ ἐραὴ ἐκείνη, ἣν οἱ βροτοὶ ἔρωτα ὠνόμασαν.

* * *

Πανταχοῦ, ὅπου καρδίαι δύο ἐνδομύχως ἑνοῦνται, ἐκεῖ στήνει καὶ ὁ ἔρως τὴν φωλεάν του.

* * *

Ὁ ἔρως περιδινεῖται καὶ συγκυκᾶται, ἕως ὅτου ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του καὶ ἀναπαυθῇ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐξελέξατο ὄντος.

* * *

Πᾶς χωρισμὸς τῆς ἠθικῆς ἀπὸ τῆς θρησκείας, παράγει ἀντίθεσιν εἰς αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν.

* * *

Ὅ,τι ἡ θρησκεία ἀποδεικνύει καὶ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖ, τοῦτο διδάσκει ὁ χριστιανισμός.

* * *

Τίς ὁ ἀμφιβάλλων ὅτι ὁ Χριστὸς ἦν ἡ τελειοτάτη τῆς ἠθικότητος ἐμφάνισις;

* * *

Ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν ᾗ ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, ἀγαπᾶν ἐπίσης καὶ ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν.

* * *

Ὁ Θεὸς, ὅστις τὸ ἀντικείμενον τῆς θρησκευτικῆς πίστεώς ἐστιν, εἶν' ἐπίσης καὶ πηγὴ τῆς ἠθικῆς ζωῆς.

* * *

Τὸν ἄνθρωπον ποιεῖ ἄνθρωπον ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ καὶ

τὸ συνειδός. Καὶ ἡ μὲν γνῶσις τοῦ Θεοῦ ἐκφράζεται διὰ τῆς θρησκείας, τὸ δὲ συνειδὸς διὰ τῆς ἠθικῆς.

*
* *

Πολιτικὴ δικαιοσύνη ἀποβαίνει ἡ ἀρετή.

* *
*

Ἡ συμπάθεια δὲν εἶναι μέθη τις τῶν αἰσθήσεων. Ἡ μέθη ἔρχεται καὶ παρέρχεται καὶ ἀκολουθεῖ ἡ νηφαλιότης· οὐδὲ διάθεσις ἐπίσης· αἱ διαθέσεις μεταβάλλονται, ὡς προϊοῦσαι ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἀλλ' ἡ συμπάθεια εἶναι τὸ ῥεῦμα ἐκεῖνο τῶν καρδιῶν, ὅπερ χύνεται ἀμοιβαδὸν καὶ συμπληροῦται ἐν τῇ ἁρμονίᾳ τῶν αἰσθημάτων.

*
* *

Ἡ σπουδαιοτέρα τοῦ γάμου συνθήκη εἶναι ἡ θρησκευτικὴ κοινότης.

* *
*

Ὡς οὐδεμία μεγαλειτέρα εὐτυχία ὑπάρχει εὐτυχοῦς γάμου, οὕτω καὶ οὐδεμία φρικωδεστέρα βάσανος δυστυχοῦς γάμου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Λόγος περὶ τῶν ἀρχαίων ἀνωτάτων συνεδρίων τῆς Γαλλίας, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῇ 10 Ἰανουαρίου 1882 ὑπὸ Νικολάου Δαμασκηνοῦ, τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ γαλλικοῦ δικαίου, ἀναλαμβάνοντος τὴν πρυτανείαν κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1881-82. Σελ. 23. 8ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Διατίμησις τῶν ὑπὸ τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων φορολογουμένων ὠνίων καὶ ἐμπορευμάτων διὰ τὸ ἔτος 1882, ψηφισθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ Συμβουλίου διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 856 καὶ 858 πράξεων αὐτοῦ, ἐγκριθεῖσα δὲ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 διαταγῆς τῆς νομαρχίας Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Σελ. 55. Μέγα 8ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Περὶ τῆς Συφιλιτικῆς ἐρυθηματώδους ἐξανθήσεως, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ τῶν ἀφροδισίων ἐν γένει καὶ δερματικῶν παθῶν ὑπὸ Σ. Ῥοσολίμου. Σελ. 54. 8ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου, ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor «Les deux masques» μετάφρασις Ἀντωνίου Μηλιαράκη. Σελ. 56. 18ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Αἱ περιπλανήσεις τοῦ Αἰνείου, κατὰ Γουστάβον Σβάβιον ὑπὸ Ἐμμ. Γαλάνη. Ἐκδότης Σπυρ. Κουσουλῖνος. Σελ. 147. 18ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Λουκιανοῦ Σαμοσατέως Ἅπαντα, μετενεχθέντα εἰς τὴν καθωμιλημένην ὑπὸ Α. Γ. Σκαλίδου. Τόμ. Α'. Φυλ. Α', καὶ Β'. Σελ. 176. 18ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Τὰ περὶ τῆς τοπογραφίας τῶν ἑπτὰ πύλων Θηβῶν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀρχαιολόγων διερευνώμενα. Διατριβὴ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος ὑπὸ Γεωργίου Παγίδα. Σελ. 70. 8ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Τὸ ἐν Ἑλλάδι καθεστὼς, αἱ δυνάμεις καὶ ὁ πολιτισμός. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ Πολιτικῇ καὶ Φιλολογικῇ Ἐπιθεωρήσει. Σελ. 44. 18ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Ἀπάντησις πρὸς τὸν κύριον Ἰούλιον Γαλβάνην ὑπὸ Σ. Ῥοσολίμου. Σελ. 58. 8ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Ἐν εἴδει ἀπαντήσεως μία καθαρὰ ἰδέα περὶ σημαντικῆς δίκης τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐφετείου μεταξὺ τῆς ὑπὸ διάλυσιν ἀσφαλιστικῆς ἑταιρίας ἡ «Κεφαλληνία» καὶ τοῦ κ. Μαρίνου Κοργιολένια. Σελ. 18. 8ον Τύποις Ἑνώσεως.

— Λόγος Ἀνδρέου Ῥηγοπούλου, βουλευτοῦ Πατρῶν, πρὸς τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας Πατρῶν κατὰ τὴν 3 Ἰανουαρίου 1882. Σελ. 16. Μέγα 8ον.

— Ὁδηγὸς τῶν ἁπλῶν τοπογραφικῶν περιγραφῶν ὑπὸ Ἀντ. Μηλιαράκη. Σελ. 46. 18ον.

— Συλλογὴ νόμων, διαταγμάτων, κανονισμῶν, ἐγκυκλίων καὶ στατιστικῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν μεταλλείων, τῶν ὀρυχείων, τῶν λατομείων, τῶν ἐκβολάδων, τῶν ἁλυκῶν καὶ τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων, ἐκδοθεῖσα κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργοῦ πρὸς χρῆσιν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Η'. Τμήματος. Μέγα 8ον Σελ. 285.

— Ἑρμηνεία κριτικὴ καὶ πρακτικὴ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων μετὰ προλεγομένων περὶ γνησιότητος, αὐθεντίας, θεοπνευστίας, γλώσσης, ἐποχῆς αὐτῶν καὶ πραγματείας περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔτι δὲ εἰκονογραφικῶν, γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ πανομοιοτύπων χειρογράφων ὑπὸ Γ. Κωνσταντίνου, ἣ προστίθεται συνοπτικὴ ἱστορία τῶν ἑρμηνευτῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑπὸ Κωνσταντίνου Νεστορίδου, καθηγητοῦ ἐν τῷ Δ'. Γυμνασίῳ Ἀθηνῶν. Τόμος Β'.—Εὐαγγέλια κατὰ Λουκᾶν καὶ κατὰ Ἰωάννην. 8ον Σελ. μη'. καὶ 592.

— Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον ἢ Καζαμίας τοῦ 1882 μετὰ εἰκονογραφιῶν ὑπὸ Νικολάου Ε. Μανιτάκη. 8ον Σελ. 72.

— Καταστατικὸν τῆς ἐν Πειραιεῖ Ἑλλην. ἀσφαλ. καὶ προεξοφλητικῆς ἑταιρίας «Ὁ Ποσειδῶν».—8ον Σελ. 29

— Τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ὑπὸ Νικολάου Ἀναστασίου. 8ον Σελ. 31.

— Ἡ ἀσθενὴς λύρα· λυρικὰ ποιήματα Βασιλείου Μιχαηλίδου.—Ἐν Λεμησσῷ. 8ον Σελ. 44.

— Κερκυραϊκὰ ἀνέκδοτα ἐκ χειρογράφων ἁγίου ὄρους, Κανταβριγίας, Μονάχου καὶ Κερκύρας, νῦν τὸ πρῶτον δημοσιευόμενα ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου Δ. Φ. ὑφηγητοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ γραφογνωσίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. 8ον Σελ. 83.

— Κανονισμὸς καὶ πρόγραμμα κεντρικοῦ ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου Ζαγορᾶς ἐν Νιβανῇ τῆς Ἠπείρου συνταχθεὶς μὲν ὑπὸ διευθυντοῦ αὐτοῦ Π. Κόνδη, δημοσιευθεὶς δὲ δαπάναις τοῦ ἱδρυτοῦ Μ. Π. Χαρίτωνος. 8ον Σελ. 31.

— Ἱστορία τῶν ἐλευθέρων τεκτόνων ἤτοι τῶν μασώνων, ἐκ διαφόρων γερμανικῶν βιβλίων σταχυολογηθεῖσα ὑπὸ Ο. Ρ. ἐν Ζακύνθῳ. 8ον Σελ. 31 καὶ ε'.

ΕΚ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ